

„Aušros“ išleidimas.

Parduotoji laimė.

KETURIŲ VEIKSMŲ
DRAMA.

PARAŠĘ
Dvi Moteri.

Kaina 15 k.

VILNIUS
JUOZAPO ZAVADZKIO SPAUSTUVĖJE.
1905.

Parduotoji laimė.

KETURIŲ VEIKSMŲ
DRAMA.

PARAŠĘ

Dvi Moteri.

VILNIUS
JUOZAPO ZAVADZKIO ŠPAUSTUVĖJE.
—
1905.

Дозволено цензурою 1 Марта 1905 года. — Вильна.

DRAMOS VEIKĖJAI.

Kumpienė, pasiturinti ūkininkė, 50 metų, našlė.

Juozas Kumpys, jos sūnus, 25 metų.

Tauroza, Kumpienės žentas.

Taurozienė Barbora, Kumpienės duktė.

Kūlys, antrasis Kumpienės žentas.

Kūlienė Ona, antroji Kumpienės duktė.

Bitinas, ūkininkas, 66 metų, iš vieno sodžiaus su Kumpiu.

Bitinienė, jo pati, 60 metų.

Nastė, vyresnioji Bitinų duktė, 32 metų.

Pranė, antroji Bitinų duktė, 25 metų.

Jonušienė, įnamė, Kumpio sesuo.

Povilas Masiulis, ūkininko sūnus, 34 metų, Bitinų kaimynas.

Marcijona, davatka, gyvenanti špitolėje.

Bajoriūnas Vincas

Bajoriūno brolis, ūkininkas

Bajoriūno brolis, studentas

Dar keletas ūkininkų ir ūkininkių, bernas, tarnaite, piemenukas.

Pirmasis veiksmas.

Špitolė. Nedidelė troba. Stalas viduryje, suolai ap-link. Krosnis kertėje. Prie krosnies ant suolo pastatyti bosai alaus, kibiras, 3 qasočiai. Kertėje ant to paties suolo sukrauti ant vienas-kito į malką duonos kepalai. Ant suolo pastatyta skrynelė. Skrynelėje sūriai, sviestas, mësa, pyragai, duonriekiai peiliai. Stalas nedengtas, malkoje padėti keli dideli torėliai, keli mažesnieji antroje. Pastatyti keli stiklai ir dvi tauri.

1. **Tauroza.** (*raikydamas su Juozu duoną, davatkai*) Ar neturi krepšiukų ar rėčių ubagams duonai iš-nešti?

Marcijona. (*nutraukia nuo krosnies krepšiuką ir rėčių*) Dėkite į krepšiuką, dėkite į rėčių. Mažiau tebus trupinių. Dievo dovanos negalima barstyti.

Tauroza. (*Juoziui*) Nešk, padalyk! Matysime, ar daug truks (*Juozas išeina su krepšiu*).

Marcijona. (*Taurozai*) Neraikyk tokiais storais abrakais: užteks plonesnių... Dykaduoniai, zajokai!.. Kad ne tame, tai kitame kieme, vis gauna!.. Prisirenka užtektinai. Špitolninkams didesnis vargas. Jei kas atnešęs duoda... gerai. O jei ne... tai ir badas gali prispirti.

Tauroza. Yra duonos, užteks. Ar nabaštikas tiek teuždirbo, kad po mažą abrakėlių kaišiosi?

2. **Kumpienė.** (*rejusi meta skepetą ant karties, plusa po trobą. Atidaro skrynelę, eina prie stalo, renka peilius, išima sviestą, sūri, deda ant stalo; raiko sūri, dėlioja torėlius, vis šnekėdama*) Kad jūs taip ilgai su ta duona! (*Taurozai*) Raikyk didesniais!... Greičiau

išdalysi!.. Dar alaus neleidote!.. Jau po mišių! Žmonės tuoj pradės rinkties, o jūs dar su laukinaičiais neatlikote. Skubékite! Leiskite alų!

Juozas. (*jeina tuščiu krepšiuku nešinas, Taurozai*) Raikyk didesniais! Duonos paliko, ubagų nedaug... (*paima peili ir padeda Taurozai raikyti*).

Kumpienė. Duok po du abraku, kad ubagų nedaug. Duona, kur yra jiems paskirta, reikia išdalyti! Tesimeldie už nabaštiko dūsią.

Marcijona. (*kertėje*) Šventasis Antanai, dūsių patrone, melskis už jį... Ar tie paleistuviai užsimels?... Dar kitas pragers... Špitolninkai tai rytas-vakaras maldas laiko už dūsias...

Kumpienė. Man vis tiek! Duosiu visiems! Mano duona melsis...

Tauroza. Na, dabar kad abrakai!.. Tai ir ranka linktelės!

Juozas. (*Marcijonai*) Duok š kibirą! Leisiu alų iš boso! (*paima kibirą ir leidžia alų*).

Tauroza. (*Juozui*) Tu nešk alų, o aš duoną išnešiu. Greičiau atliksime.

Kumpienė. (*abiemdviem*) Sukdamuosi apie ubagus, žiūrėkita, kad niekas iš kaimynų nepraeitų pro šali. Suvarykita visus čionai. Kur Barbė?... Kur Onė?.. Tesuvedie bobas!.. Aš viena negaliu... Reikia, kad padėtu...

(*Tauroza ir Juozas išeina, vienas duona nešinas, antras—alumi*).

3. **Kūlienė.** (*ipuldama*) Mama! Manasis eina į manapoli degtinės. Ar užteks gorčiaus?

Kumpienė. Užteks gorčiaus mano dalies! Dar vieną-kitas atsineš po plėčkelę... Néra iškur grašio...

Kūlienė. Žinoma, atsineš... (*išeina pro duris*).

Kumpienė. (*šaukdama paskui jos*) Tik greičiau skubékite!

Marcijona. A, Jézau! Ponitelyte! Kiek tamstai kaštuos! Tokią budynę, tokias brangias laidotuves kėlei!... Dabar devintinės vėlek!.. Meldémės špitolnin-

kai visą nedėlią... Šventasis Antanai, dūsių patronė!.. melskis už jo dūšią... O kiek tamsta privargai!.. Visu-kuo turi rūpinties...

Kumpienė. Imanyciau aš jam viską atiduoti, kad tik jo dūšią pagelbėjus... Gal jo dūselė didžiau varsta, kaip gyvieji... (*šluostydamos ašaras*) Rodosi, mano viskas su juo numirė... Niekas nebegailu, niekas nemalonu... Kad bent būtų nors ant lovelės pasėdėjės. (*verkdama*) Dabar širdi pačią išplėše mirdamas!...

Marcijona. Ką padarysi, ponitelyte?!. Tamsta jo nebesulauksi... O jis tamstos sulauks... Nors dar ga-lėtumei pagyventi ir keletą dešimtų... bet išlēks, kaip viena diena... (*atsidūksėdama*) Dievo valia su kiek-vienu... Vienam paskirta anksčiau... kitam vėliau...

4. Taurozienė. (*jeina trimis bobomis vedina, sako joms*) Prašome! Prašome! (*ima skepetus nuo jų ir kabina ant karties, Kumpienei*) Kaip išimeldė bažnyčioje, vos besulaukiau išeinant.

Kumpienė. Seserėlės! Ko taip ilgai gaištat?! Dabar darbymetis! Visi norėsime namo! Rinkitės greičiau!.. Prašome už stalo! Nesiraginkite! Barbe, žiūrėk! (*Moters sėda*).

Moterų viena. (*atsisėdusi*) Amžinatilsi! Šventasis Antanai! Dūsių patronė!.. (*tyliai baigia poteriauti*).

Antra moteriškė. (*taip-pat sėzdamos*) Juk ne į talką atejome! Ant maldos!.. (*atsisėdusios paskui šnekasi tylomis tarp saves ir su naujai ateinančiomis*).

Taurozienė. (*sukinėdamos po troba*) Kur Juozas?.. Kur vyrai?.. O, kad jie gaišta!..

Kumpienė. Eik, žiūrėk! Varyk visus! Kur ta Onė prapuolė? Ji žadėjo su vyru parnešti, kas reikia. Be to nėra kaip pradėti. (*Joms bešnekant, jeina Kuliene su vyru, pasikišusi gorčinę po skepetu. Kūlys prisikišęs kišenes mažesnių butelių, kaklai tik matyti. Jeina dar Juozas su kibiru, Tauroza su krepšiu, kuri meta ant krosnies*).

Tauroza. Aš su duona atlikau! Visus paskirtuosius... kepalus išdalijau... (*Juozi*) Tu tik alų nešk! Nu, duokš kibira, ir aš padėsiu. (*Leidžia alų abudu*).

Kumpienė. (*Kūliui*) Statyk ant stalo! (*Kūlienei*) Varyk visus! Varyk!

Kūlys. (*pastato du buteliu ant stalo ir pats sėda*). Negaliu ilgai gaišti... Reikia skubėti... Visiems darbymetis...

Kūlienė. (*išbēgdama pro duris*) Eisiu!. Tuoj visus suvarysiu! (*tarpduryje susitinka su dviem moterim, jiems dviem*) Prašome! Prašome toliau! (*išeina*).

Taurozienė. (*prišokusi prie moterų, atima joms skepetus ir knygas ir stumia už stalo*). Prašome! Prašome!

Kumpienė. (*moterims*) Ko jūs taip vėluojatės?

Moters. Stacijas apvaikščiojome už dūšias.

Kūlys. Bobelės! Bobelės! Slinkite toliau! Bene čia koks banketas?! Nesiprašydinkite! Sėskitės už stalo!.. Šit, kaip aš...

Moters. (*sėzdamos*) Amžinatilsi! Šventasis Antanai! Dūšių patronė... (*baigia tyliai*).

Kūlienė. (*isiveda abudu Bitinu, atimdamo nuo Bitinienės skepetą, knygą, nuo Bitino—kepure; Bitinui*) Dèdel! Prašome toliau! Prašome sesties! Šit čia, prie manojo.

Bitinas. Dékui! Dékui! (*sėda*).

Kūlienė. (*vezdama Bitinienę už rankos, kitoms viešnioms*) Slinkite, tetulėlės! Slinkite toliau! Susi spauskite didžiau.

Bitinienė. Sutilpsime! Sutilpsime! (*ištraukdama ranką*) Leisk pasisveikinti su ta varkšele! (*bučiuoja apkabinusi Kumpienę*).

Kumpienė. (*verkia*) Neduok, Dieve, našle palikti...

Bitinienė. (*glostydama Kumpienę per pečius*) Ne verk, varkšele! Neverk! Nežinome, kas mums rytoj ateis... Atsiduok Dievo valiai!..

Bitinas. Oi, smertie! smertie! Kokį tu man kaimyną pagavai! Nė su vienu taip nesutikome!.. Kur eisi, kame susitiksi, vis pašnekis... Pasikalbėsiva, būdavo... pasišnekėsiva...

Kūlienė. (*traukdama Bitinienę už rankos*) Dédienėle, sėskis! sėskis!

Bitinienė. (*sėzdama už stalo*) Amžinatils!

(*Taurozienė, Kūlienė, Kumpienė visą laiką sukasie apie stala; kas reikia, ima iš skrynelės; pyragą raiko, tarp save pasišneka. Svečiai taip-pat šnekasi susėdę už stalo*).

5. **Juozas.** (*jeina Tauroza, Masiuliui ir dar keletu vyru vedinas*) Jau tarytum visus surinkome!

Taurozienė su Kūliene. Sėskitės! Sėskitės! Dėdelės visi! Nežiūrėkite į vienas-kita, čia ne koks banketas... Užsikasime, kaž Dievas davė, ir važiuosime namo. (*Visi sėda*).

Kumpienė. Vaikeliai! Jūs žiūrėkite! Mano galva jau nebepakelia...

Tauroza. Mama! Sėskis ir pati... Ar jaunesniosios negali apsiruošti?.. mano pati... Kūlienė...

Juozas. Mama, sėskis! sėskis! Tamsta kojas pavargai.

Kumpienė. Nesirūpinkite manimi! Žiūrėkite svečių! Neišgère, nekanda niekas... (*vis tupinėdama apie skrynikę*). Man reikia visi aprūpint...

6. **Jonušiene.** (*ipuolusi*) Tegul bus pagarbintas!.. Ar tai taip?!.. Kur turtingi, tai gentis!.. Kur vargdieniai... tai ne!..

Juozas. Gentis turi patis žinoti!.. Kur reikia, tai ir reikia eiti... čia ne vestuvės...

Kūlienė. (*atima skepetą nuo Jonušienės ir sodindama už stalo*) Dėkui, kad nesiprašydinai! Sėskis už stalo!

Jonušienė. (*sėda žvalgydamos*) Ar visi jau yra? Ar visi susirinko, kur bažnycioje buvo?

Bitinas. Nė vienam nereikia saito.... Visi žino, kur eiti...

Taurozienė. Negaiškite ant plepalio... Pradékite, vyrai, į savo pusę... o aš čia... (*paima buteli, ipila ir*

geria i Jonušienę) Sveika!

Jonušienė. Dėkui, dėkui!.. Amžinatils!.. Duok Dieve dūšiai dangų!.. Numirusiam reikia dovanoti, nors, kol buvo gyvas, visaip atsitikdavo.. (*ima stikleli ir atsisukusi i Bitinienej*) Sveika! (*mauna ligi dugno, ipylusi paduoda Bitinienei*) Ir aš, kol jauna buvau, kitaip išrodžiau, o dabar pati menkoji, nė tarytum nepritinku prie tokios draugijos... Visos ponios!.. Visos turtingos!

Kumpienė. Gerk ir valgyk, seserèle! Čia visi lygus! Visi be skirtumo!

Bitiniene. (*imdama stikleli ir užgerus i sédinčias greta bobas*) Sveikos!... Kapai visus sulygis.. Nebus nė vieno, nė turtingesnio, nė menkesnio.

(*Vyrai paeiliui geria, pildami ir ragindami kitas-kitą, prisiveizdėdami, kad išgertų ligi dugno. Moters geria taip-pat paeliui, paskui, Taurozienės ir Kūlienes raginamos, ima valgyti. Juozas, Kūlys, Tau-roza ragina vyrus*).

Kumpienė. Netrukus, netrukus visi ten patilpsime!

Bitiniene. Mama! Eik šen! Sėskis šale manęs! Prisitupinėjai jau gana!.. Dukters teveizdie... jaunesnės (*taisydama vietą tarp savęs ir tarp Jonušienės*).

Kumpienė. Bepigu, kad sveikata būtų, bet dabar, nuo vyro mirimo, kaip kirste nukirto ..

Jonušienė. Brolienėle!.. Sėskis!.. Turi vaikų!.. Gali veizdėti! (*sodina Kumpienę ir ipylus i stikleli degtinės*) Sveika! Brolienėle! Išgerk stikleli ant širdies skausmo! Prisiverkei gana! Mesk dabar visus rūpesnius nuo savo galvos! Atiduok vaikams!

Kumpienė. Žinoma... Taip raiks ir padaryti! Verčiau užuokrosnyje bepoteriausiu. Juozas tesižinai! Tevedie!

Bitiniene. Žinoma, mūsų vargai nėkuomet nepabaigt... Kad ne šiokie, tai tokie... Vis vargai! .

Moterų viena. Su mažais vaikais palieka našlės, nepražūva, o su dideliais—nėkokio vargo ..

Jonušienė. Kaip tai nėkokio? Argi béra didesinis vargas, kaip ugnelė kad aplankė?!.. Nė siūlo galio nebeliko! Paskui, reikia dukters leisti, o čia kraičio

nebéra... O dėlto brolienėlė leido, davė, ir gerai garsas pasklido, kad dideli kraičiai... Nors, tarp mūsų šnekant, ir mano kartu patapėjo... Kad būtų mano brolis kitoks buvęs, būtų priminės pačiai, kad sese- riai neatiduota... bet ką čia šiandien beminėsi?! (*atsidūksėdama*). Amžinatilsi! Šventasis Antanai! Dūšių pa- trone! Melskis už jį!

Vyrų vienas. Kaip pasiklojai, taip ir miegok! Už kokio tekėjai, tiek ir gavai! Ko čia beprikišioti...

Kumpienė. Aš savo rėštu nėkuomet neéjau... Jo žodžius tik pildžiau... Bepigu buvo vargti ir rūpin- ties, kol buvova abudu... o kaip viena palikau, visai susisuko man galva... Tėvelis gyvas tebebūdamas viską atidavė Juozo valiai... ko aš dabar besikišiu... Man dabar mirusieji artimesni paliko... (*šluostosi ašaras*).

Vyrų vienas. Aha! Ne viena taip padarė... Atiduok viską vaikams! Paskui ir i krepšius įsikibsi...

Kūlys. O kame mēs būsime?

Kūlienė. Mama! Neatsižadék viso-ko! Turi pasi- rūpinti, kad Juozas plikos nevestu... Kol tėvelis gy- vas buvo, ir mēs tylėjome... Vis dėlto išmanėm, kad po gaisro negali mums dalies atiduoti.

Tauroza. Kitas žentas nebūtų tylėjės nė po gai- sro. Būtų dėlto savo atkrates... o mēs taip ilgai lau- kėme.

Kūlys. Dabar ne vargas. Juozas, kai ves, atiduos!

Kūlienė. Bepigu dabar jam negauti turtingos! Trobesiai visi nauji... Gyvenimas, kaip stiklinė... Dėl to trupučio skolos, ką dabar laidotuvėms, tai niekis.

Kumpienė. (*verkslendama*) Amžinatilsi! Amžina- tilsi! Ant kiekvieno žinksnelio paliko jo pėdos, jo ran- kos... (*šluostydamos ašaras*) Kad tik vaikai mokėtų už dūsią atminti!..

Bitinienė. Bepigu tėvams gyventi, kol vaikai ne- eina dar savo rėštu.

Jonušienė. O kieno kaltybė, jeigu ne pačių tėvų, kad vaikai neklauso?

Masiulis. Na!.. Ir tėvai kartais perdaug nuo vaikų reikalauja.

Bitinas. (*jau igéręs*) Je, je... Tu nori, kad tévai taip leistų visiems, kaip tu, kad eini, kaip jautis per banda.

(*Visos bobos nosiniai prisidengusios juokiasi*).

Tauroza. (*Bitinui*) Na, ant kito pamatai adata, o ant saveš nė vežimo... O pats Naste kodėl neapsirūpini? Kad paimitumei turtingą žentą, šit ir Pranei atsitiktu vieta, ir čia-pat!

Iš būrio vienas. Bitinas sūnaus laukia, nenori žento imti.

Marcijona. (*sédédama pas krosni, laibu balsu*) Seniai mūsų kunigėliai nulémė Nastelei davatka palikti. Sako, jau tris dešimtikés sukakūsios. . (*juokiasi*).

Bitinas. (*pašoksta*) Ar visos kalés ims ant mano vaiko loti?!

Bitinienė. Tévai! Liaukis! Liaukis!

Juozas. (*pašokęs pila Bitinui degtinę i stikleli*). Dédel! Prašome! Prašome! Neklausyk, ką bobos šneka...

Bitinas. (*ima stikleli, i Juozą*) Nu, sveikas, žente!... Kad taip jau mane spiri!.. (*mauna stikleli ligi dugno, glostydamas krūtinę*) Sklandžiai nuéjo!...

Bitinienė. (*vyrui*) Tau, tévai, visada sklandžiai, o tu, Juozeli, liaukis, neberagink!

Juozas. (*pribégęs prie Bitinienės ir bučiuodamas jai ranką*) Tai tamstą už tétuliuką prašau išgerti, mamaite!

Bitinienė. Gana, dékui, negersiu, gana!

Jonušienė. Mamaite, argi žento malonės nepriimsi?.. Nors aš jūsų paniekinta, vargdienė, dėlto matau, kas kame dedasi, ir nesidroviu nēkuomet teisybės pasakyti... Gausi atiduoti Pranelę, gausi... nukaršinti mano brolienélei...

Juozas. (*norėdamas pertraukti kalbą, Taurozienei ir Kūlienei*) Matota, ne visi tenori degtinės gerti!.. Duokite alaus ant stalo!

(*Taurozienė ir Kūlienė stato qsočius alaus ant stalo*).

Jonušienė. (*imdama stiklinę alaus*) Aš stačiai pasakysiu: vadžioja jus Nastė už nosies, ir gana... Ar neatsitinka jai dorų ir turtingų?.. Bet ne!.. Išispytrė-

jas i koki šaldra ir visus atstat... Ar nebūtumėt jau seniai Pranę išleidę?.. Arba dabar šit už Juozo ar negalėtumėte leisti?

Bitinienė. (*žiūrėdama su paniekiniu į Jonušienę*) Tokios tai ir pramano visas kalbas!.. (*greitai*) Ar tau ne visi lygūs vaikai? (*nusisuka nuo Jonušienės*).

Jonušienė. Ar šiaip, ar taip teisėsies, dėlto visi žino ir mato... Nastė valios prisirinkusi. Besigainiodama pluskius ir Pranę pasendys.

Bitinas. Tu tai pervis geriau išmanai. Nepraéjo šimto metų, kaip į tave pačią pirštais rodė.

Jonušienė. Kad rodė, tai ir nurodė... Užtai aš ir žinau, kad nereikia jaunoms mergoms duoti valios... Aš vargiau užaugau, vargą ir pasiekiau... Jusiškė kitokiamē krėsle sėdi...

Vyrų vienas. Vaiką mylēk, kaip aki, o duok, kaip šuniui...

Jonušienė. Kurią dieną Nastė pati jus keiks, kad dabar nesuvaldysite...

Tauroza. Žinoma, visų ištaigų vaikams neištasisi... Čia reikia dirbti ir padirbti. Šit aš turiu paspėtą jums ūžkuri, bus pinigai pirm šliūbo... Vyras niekuo nedėtas, geros giminės... Visų pažistamas, žinomas... Vieną broli išleido į kunigus, kitą taip-pat leidžia į mokslus... Sako, būk į daktarus...

Visos bobos kartu. (*pusbalsiu*) Velnakių Bajoriūnas! (*tarp saves kinknodamos galvas*) Je, je!.. hm! hm!.. žinome... žinome...

Tauroza. Du broliu dar namie paliko. Darbininkai, vyrai nagingi...

Kūlys. Tingėdami né nesudės tiek pinigų, kad galėtų brolius į mokslus leisti ir sau dar turėti.

Tauroza. Užtat aš jį atvešiu Nastei. Jei jau ta atstatys, tai sakysiu tikrai, kad tévai patis kalti.

Bitinienė. O ar buvo bent vienas toks, kur būtu galėjęs Pranei sykiu išmokėti?... Kiekvienas prižada, prižada... o padėto grašio visai nedaug.

Tauroza. (*numodamas ranka*) Prižadai tai niekis!

Kūlys. Prižadai visuomet ant keršo žirgo... kuomet gausi, kuomet negausi!

Bitinas. Aš be šešių šimtų nė i butą žento... Man plikio nereikia!

Bitinienė. Žinoma, Pranei turi padėti sykiu.

Jonušienė. Turi, turi! Kaipgis?.. Šit mano brolienėlei tuoju i marčias... Parnėš žentams,—ir tie prisilaukę... Dabar tokia mada. Pinigai neapšilsta rankose... eina ir eina... (*greitai*) O kur nėra, ir nereikia.

Kumpienė. Visi rūpesniai vis apie turtus, o juste nejusime, kaip akis užsimerkime, kaip ir mano tėvelis... (*atsidūksėjus*) Sviesto lobis—šiaudų kūlys.

Jonušienė. Žiñoma, turtai visuomet pirmesni... o kas numirė, tesižinai... Gyviemsiems apie jį nebe rūpesnis...

Bitinienė. Svietas tam pasėtas... Ką padarysi?

Marcijona. Kunigėliai kaip šaukia antai ir per zadušnas... „Neužmirškitė mirusiuosius!.. Atminkite dūšias čyščiuje...“

Bitinas. Kunigai tam pastatyti, kad šauktų, o žmonės tam, kad gertų. Sveikas! (*ypylęs taurę mauna ligi dugno*).

Jonušienė. Je, je!.. Bitinas labiau tam pastatytas, dėlto ir žento prisivengia, kad nesutūrėtu...

Juozas. (*pildamas alų*) Dėdelės! Tetulėlės!.. Prašome!.. Kaškitel!.. Gerkitel!.. Nėra laiko ilgai sėdėti!.. (*vyrai pypkes užsirūko*);

Kumpienė. (*pasikėlus i pastumia toliau sviesta*) Prašome! Prašome! (*staiga susiūimdama galvą ir sėzdama*) Ak! Kaip man galvą užėjo gelti! Sukasi... akimis vos bematau...

Bitinienė. (*pašoksta*) Tėvai!.. Ar nesiliausi?!.. Visi jau pagérė, pavalgė!.. Važiuokiva namó!.. Kaip pradësi, nė galо nebéra!

Jonušienė. (*Kumpienei*) Tamstai, brolienèle, labiau galva sukasi nuo tu prakeiktų pypkių!.. Kad tie vyrai be papo, tai nė valandos...

Taurozienė. (*prišokusi prie motynos*) Mama!.. Atsikelk... ar ant véjo išeik! (*ima už rankos, kelia ir išveda pro duris*).

Kumpienė. (*išeidama*) Aprūpinkite visus špitolininkus!.. Išdalykite jiems, kas yra paskirta... (*išeina*).

Bitinienė. Ką čia gelbės véjas?.. Važiuokime namó ir gana! (*vyrui*) Tèvai, kelkis!

Juozas. (*prišokdamas prte Bitinienės*) Mamaite! Nešauk ant tévelio! Dar yra alaus ir degtinės!.. Dar reikia išgerti po burnelę...

Bitinienė. Ką gelbės perdaug?.. Negana tamstos mamai bloga, jau ir man pačiai galva sukasi...

Jonušienė. O-o-o!.. O karčiamoje nesyki ilgiau sédėjai... lygu nepapratusi!

Bitinienė. Tévai! tévai! Sakau, kad gana... Kelkis!

Juozas. (*pripuoless prie Bitinienės*) Mama, palik mums tétuliuką... Mës arklius sutaisysime... Šit Kūlys atvažiuos... Išleisime... Važiuokite su mūsų mama.

Kūlys. (*išeidamas pro duris*) Tuoj arklius sutaisau ir atvažiuoju.

Bitinienė. Aš nenoriu tévo paliki... Jus perdaug jį apgirdysite... Jau ir dabar perdéjo... o ir Kumpienė nenorës jusų vienų palikti: čia jos visi daiktai...

Kūlienė. Neišrūpink, tetulèle!.. Mës su Barbe viską suveizdésime. Vežkis tik mama namó.

Bitinienė. Bet aš noriu ir tévą išvežti... Jis dar koki vaidą pakels...

Juozas. Ant mano atsakymo, mama!.. Ant mano atsakymo!.. Nieko neatsitiks čia blogo... Čia ne karčiama... Vežkis tik mama namó...

Bitinienė. (*numojusi ranka*) Ryžkitės!.. Kad jau taip užsipuolėte... (*išeina pro duris*).

Taurozienė. (*skubinai ipuldama atgal į trobą*) Atiduokite nors tuščius kibirus joms į vežimą! (*Pati ima vieną, Juozas antra, ir išeina pro duris*).

Jonušienė. Keliaukite sveikos! Didelė ponybė!.. Né pypkių, né degtinės nebepakelia... Ar seniai čia taip išponėjote?!

Tauroza. (*Bitinui, prisipyles taurę*) Sveikas, tétu-lėli! Nusikratėme bobomis. Išmaukime po burnelę!...

Bitinas. Bene aš bobų bijaus?.. Mano dvaras... mano geras... (*išgéręs, vél Taurozai*) Sveikas!

Jonušienė. (*juokdamosi*) Pasigaukite! Pasigaukite!

(*boboms*) Ir mės nesnauskime! (*prisipylusi*) Sveikas!
(*apsižvalgiusi*) Visas pasigavimas degtinėle!.. O alus...
(*numojusi ranka*) Et!... tik byralas!

Boba iš būrio. Ir pyragai tik kankolai!

Antra boba. Miltai būtų geri... bet kepime nenuvyko.

(*Ieina Taurozienė, Kūly, Kūliena ir Juozas*).

7. Tauroza. (*namiškiams*) Duokite dar alaus! (*Bitinui*) Nu, tau, tėveli, aš atvešiu Bajoriūnā... Tik kad man būtų vienas žodis!...

Bitinas. Gerai... gerai!.. Laukiu, ką tas piršlys-melagis čia primeluos. Mano gyvenimas tai kašnis ...o-o-o!.. Tik vienai Pranei atiduoti ir mums nukaršinti... daugiau nėkokios nuolankos.

Vienas iš būrio. Nė trečios dalies Pranei neati-duos, kiek Nastei paliks. Žemė dabar brangi!

Masiulis. Teisingiausia būtų, kad pusiau padalytu... tiedvi dukteri téra.

Jonušienė. (*juokdamos, Masiuliui*) Žyde!.. Saveš neužmiršk!.. (*visos bobos juokiasi*).

Kūly. Kam čia kumečiai veist?.. Pranė pinigus paémusi gal ir į visą žemę nutekėti.

Jonušienė. (*Masiuliui*) Toks ponaitis, kaip tamsta, pagal savo nosies gali jieškoties... Gana kalbomis mergaitę jau apkeldinai... Neapsiklauso žmonės...

Masiulis. Kaip jus išmanote!.. Nesyki buvo jau piršta ir paskirta.

Tauroza. (*Masiuliui*) Tylėtumei nors syki!.. Per tiek metų tykai, kaip lapė kiaušių... Neištykojai!.. Bitinai ne tokie kvailiai... Atskirs grūdus nuo pelė... Kam turi nukarti dukteris už plikio, kad abiems gerai atsitinka! Nastė gaus turtingą, o Pranę paims Juozas... Padarysime kartu vestuves...

Masiulis. (*Gerdamas į Bitiną*) Sveika!.. Ar taip duosies už nosies vadžiojamas?! dirbęs, tausojės per amži!.. Toks Tauroza atejęs turi valią tamstos turtus išskaidyti?....

Juozas. (*nutverdamas Masiuli už rankos ir atim-damas jam stikleli*) O toks Masiulis, kokia turi valią?! Kuo čia priklausas?!

Tauroza. (*vėl atimdamas Juozui stikleli*) Šalin, paršeliai! Aš vienas turiu su Bitinu reikalą... Žinau, kad manės paklausys.

Masiulis. (*traukdamas Bitiną*) Dėde, nešnekėk su jais! Aš pats pastatysi butelių... Mudu pasišnekėsiva!..

Jonušienė. Bene tu, pliki, turi dar iš ko butelių pastatyti?!

Masiuliš. (*grobdamas kepure*) Nu, pamatysite!

Boba iš būrio. Argi Bitino dukters už butelio atiduodamos?!

Tauroza. Kad Masiulis viena, tai aš penkis...

Bitinas. Aš ant visų kalbų nusispiauju. Mano žemė... mano dukters... Kam norēsiu, tam paskirsiu.

Antrasis veiksmas.

Ūkininko troba. Nastė dengia stalą staldenkte, pa-skui antsikvempusi ant stalo rymo.

1. **Jonušienė.** (*ieidama*) Na, tu mano Nastelyte! Ar taisais svečių priimti? (*žiūrėdama į ja*) Ko tokia nuliūdusi... Mylai vyra gausi! Būsi laiminga! būsi turtinga!..

Nastė. (*atsidūksėdama*) Dievas gerasis žino, kokia bus laimė.

Jonušienė. Ne, susimildama! Bent jau vėjų į galvą nejisileisk! Vieną kartą prižadėjai, tai ir baik...

Nastė. Velnias jam prižadėjo!.. Ar girdėjo jis bent žodį iš manės?..

Jonušienė. Vis tiek, tėvas prižadėjo, o tau dar geriau, kad nereikia su juo šnekėties. Gana prisklausei už ta Masiuli, ar tau dar nepakako?.. Antai, per Kumpio, amžinatiliši, devintines vienas kala, kitas gražina, kai velniai... Aš viena turėjau užstoti...

Nastė. (*ipykusi*) Tegu jie loja! Tegu nors ant galvos atsistoja!.. Tegu patiš tévai keikia, nors prákeikia mane, o aš savo širdies nepergalésiu... (*verkia*).

Jonušienė. Tu mano maželéle! Žinau ir aš tokius pyragus... Numanau tavo širdi... Aš dabar žiūrēdama į tame, rodosi, pagrižau į jaunas dienas... Tuomet ir aš visas žmonių kalbas... visus tévo baudimus, motynos ašaras, genčių suokimus... pamyniau po kojų... įtikédama į tą vieną jausmą, kurio tuomet buvo pripildyta mano širdis... Tuomet, rodosi, niekis buvo ir turtai ir dalis... Rodësi, kad ta viena meile būsi ir soti ir apsidengusi... O čia, kaip teko sušalti ir išalkti... tuomet tepažinau, kad neturtuose ir meilë apkarsta... Per amži nesykį pati sau išmétinéjau už tokią kvailybę... O labiausiai pažiūréjusi į savo vaikus... (*kinknoja galvą, paskui šluostosi ašaras*) O kur tévelis? Atéjau prašyti, ar nenuveš man puspūrėli į malūnā... Neduok, Dieve, neturéti ir savo kumelés!.. O vis per tą mylimajį vyreli... Juk galéčiau turéti, kad nebūtu prasprogės!.. O kaip visi peiké... tuomet neklausiau!..

2. **Pranė.** (*jeidama*) Ar išslavei asla?

Nastė. Ar nematei tévo?

Jonušienė. Ar nematei, Pranele, tévo?.. Aš turiu prie jo reikalą.

Pranė. Klétyje tévelis ir motutė yra.

Jonušienė. Na, tai ir sudiev, mergelės! (*išeina*).

Pranė. Naste! tu ir galvos dar neišsišukavai! Juk netrukus atvažiuos!

Nastė. Tevažiuoja nors į pragara!.. Kad tu taip lauki, šukuokis pati!

Pranė. Nu, nu... pradék ožiuoties! Ar tu nors syki nebeatvirsi į protą?

Nastė. Gana jūs su savo protu paédete man širdi! Mesiu tą jūsų gyvenimą! Mesiu tą jūsų žemę! Prapulkite! Gyvenkite!.. Neprašau nė to vyro, nė tū jo pinigų... Tenusprogsta sau! (*verkdama*) Eisiu, kur mano galva neš!.. Verčiau būsiu plytlaiže, davatka, senmerge, kaip jūs sakote!...

Pranė. (*apsikabindama Nastei ant kaklo*) Nastyte! Tu mano sesyte!.. Dvi tėsava, kaip du balandeliu... Aš tave taip myliu!.. Tu pati nesijunti, kaip tu žūvi su tuo Masiuliu... Man širdis pusiau sprogsta, girdint visas kalbas ant tave...

Nastė. (*atstumdamas seserį nuo savęs*) Ko tau turi sprogti?!. Bene tos kalbos mane pagadis!.. Nors šunimis lokite visi, o aš nebūdama kalta nieko nebijau!.. Gryna mano sažinė... O širdies savo neperveiksiu, ir gana....

Pranė. Nastele! Užtai ant savęs ir mane gali numanyti... kokia mano širdis!.. Ir aš taip myliu... Jisai vėl verkdamas manęs prašo! Ši ryt tyčia pas mane į jaują atėjės verkia: „Pranelyte! Balandyte! Prašyk, maldauk Nastę!.. Nors rankas, kojas jai bučiuok, kad tik ji tekėtu!.. Kad greičiau aš tave gaučiau!..“ O ar jam dabar ne vargas?.. Motyna ant lovos... Nedėlia, kaip igulė, nuo devintinių... Gali ir numirti... Néra kas namus veizdi... O juk pati žinai rudeni... visi darbai moteriškoms: ir pėslai ir verpalai... Pagaliaus ši met vieną mergą teturi...

Nastė. (*šaukdamas*) Žinokitės! Žinokitės!

3. Bitinas. Ko čia riejatės?!

Nastė. (*nenustodama šaukusį*) Nieko neprašau, nieko neišsinešiu! Mano skurliai ne kokia nauda! Gyvenkite! Rūpinkitės sau!

Pranė. (*prašydama*) Nastelyte! Pagalvok apie save! Kur gi tu dingsi?! Bene mūsų dešimtis yra?

Bitinas. Ko čia jūs ginčijatės?

Pranė. (*jau nekantriai*) Šit ožiuojas, ir gana! Papratusi...

Nastė. Tu vis—papratusi! Tau vis—ožiuojasi! Kuo aš čia jus nuskausiu netekēdama už Bajoriūno?! Juk aš nieko jūsų neprašau!!

Bitinas. (*ipykės*) Beprotė tu!! Ar tu turi bent kiek proto?! Kiek kartų jau taip nuleidau... Dabar jau nieko!... Padaryta rokunda su Bajoriūnu, ir turi eiti!..

Nastė. Bene mane priversi?! Kad aš nesutiksiu, nė kunigas šliūbo neduos!

Bitinas. Nebent aš rankų naturėčiau! (*dairydama-sis*) Kad tik dabar pančius sugreibęs!!! Išmangūrysiu aš tau nugara!..

4. **Bitinienė.** (*jeidama*) No, no! tėvai! Ar čia vieta begavai šaukti?!

Bitinas. (*ipykės, pačiai*) Žiūrėk! Juk ta rupūžė vėl ožiuojasi!.. Ar ne juokai žmonėms?!... Gana kalbų jau prisiklausėme! Per tuos ožius visi mus kaltina!... (*duk-teriai*) Dabar neklausysи—tai užmušiu ant vienos!..

Bitinienė. (*užlaužusi rankas*) Ak tu, Dieve! Dieve! Kuo mės taip tau nusikaltome?! Visur žmonių vai-kai tėvų vedami klauso... ir gyvena gerai!... Mušiškės tik, turbūt, protas pamiršo...

Bitinas. (*pačiai*) O tai per tave!! Tu leidi į valias! Mane per nieką laikote! už girtuokli! šioki! tokį!.. Kad ne tavo liežuvis, seniai būčiau žentą beturis... Nors ir šioks ir toks!...

Bitinienė. Gana, gana! Nebešaukite!.. Kol Pranei neatsitiko, visaip galėjo testi... O dabar ir Nastė pati numanys, kad antraijai negali užkirsti kelio... Kitą syk nebeatras tokios vietas, kaip už Kumpiuko.

Bitinas. (*kumsčia grumendamas*) Išgama!!! Prakei-ktoji!!! Visa amži aš tau nedovanočiau, kad tu dabar mums užrištumei akis...

Bitinienė. (*verkdama*) Nastele! Nė Dievas tavęs nepalaimintu už tokį darbą! Visa amži turėtumei sau ant sažinės... Bet ko čia man daug šnekėti... Pasi-klausk tu Jonušienės arba kitos tokios, kurios jaunos būdamos taip padarė... Ir tėvams, giminėms vargas... ir pačioms visa amži...

Nastė. (*verkdama kreipiiasi prie motynos*) Mama! Kad aš niekaip negaliu užlaužti širdies ant to Bajoriūno! Koks tas prisiekimas bus mano!!

Bitinienė. (*pašokdama*) Ar taip jau šneki?! Ar ne-pasidarei tu kaip su tuo biesu Masiuliui?!.. Aš tau parodyčiau!!

Pranė. Ne, mama, ne! Bent Tamsta neapkalbi-nėk jos! Gana jau nuo viso svieto kenčia!

Bitinas. O taip! Be kokio kentėjimo!! Be kokio traukimo!! Marš už Bajoriūno, ir gana... Išgirsiu dar nors žodį! Tai velnias tave atims! (*išeina trenkdamas duris*).

Bitinienė. Nėra valandos, kad tu mums nesukrim-stumei širdies!.. Ko gi tylėjai per pirmąjį mūsų ro-kundą su Bajoriūnu? Dabar, kaip jau paskutinė, tai imsi žlembti!

Nastė. Prie pirmosios rokundos?! Ar manės kas kláusės?! Ar aš prižadėjau bent vienu žodžiu?!.. (*verkia*).

Bitinienė. (*truputį sumišusi, lengviau*) Imkis proto! Pagalvok, kur dingsi per amžių! Tėvas tau nieko ne-tausos! Argi norėtumei, kad pardavę žemę atsisėstu-mėm kamaroje?! Kas tau iš to būtų?!.. Ne gana save, bet ir tėvus matant nelaimingus... ką tau sažinė tuomet sakytu?.. Ne viena tokia gailiomis ašaromis per amžių apverkia savo gyvenimą už tėvų neklau-symą.

Pranė. Nastel, gana! Nors susidailink galvą! Tuo-jau gal atvažiuoti.

Nastė. (*numojusi ranka*) E, jau!

Pranė. (*dailindama Nastei galvą*) Pati dėl saveς turi pasitaisyti! Nuo ryto tingėjai susipinti...

Bitinienė. (*ruošdamos po trobą*) Kur tik prasišalink, vis kas-nors turi būti! Vargai su tomis mergomis! (*pažiūrėjusi pro langą sumuša rankas į šlaunis*) Šit, ar aš nesakiau?!. Jau ir atvažiavo! (*atsisukusi į duk-teris*) Mergos, ruoškitės! Mės su tėvu valandikę už-šnekisime! Vis-tik skubékite: ant kiemo negal ilgai laikyti... (*išeina pro duris*).

Nastė. (*atsisukdama, skaudžiai*) A, Jėzus, Marija!

Pranė. (*puldama Nastei ant kaklo*) Nastelyte mano, bent tu pasigailėk manės! Tu nežinai, kaip aš myliu Juozą... Sunku, sunku tau prisiversti, bet ir mano širdis plyšta... Ar šiaip ar taip, Masiulio negausi. Nė jis tave gali imti, nė niekas tavęs neleis į tokį būri,

į tokį šunų malūną!.. O užkurys tau reikia parvesti su pinigais, kad ne tas, tai kitas...

Nastė. Pranel!.. Nė tu manęs nepasigaili... (*verkia*).

Pranė. Bajoriūnas taip visų giriamas! O taip, rodosi, jis tave myli... Priprasi, Nastel, priprasi! Ak tu, Dieve, kaip aš norėčiau, kad tu būtumei laimingai! Bet ir būsi! Mano širdis nujaučia, kad tu būsi laiminga su Bajoriūnu... (*bučiuodama ją*) Abidvi būsiva laimingi... (*pašokusi ima palaidinę ir velka Nastei*) Tik nebūk susiraukusi...

Nastė. (*siauzdamosi palaidine, šluostosi ašaras*) Ir kumelė vedama į turgų neatsispuria.

5. Bitinas. (*jeidamas pirmas, svečiams*) Prašom! Prašom!

Bajoriūnas. (*jeidamas*) Tegul bus pagarbintas!

Pranė. Ant amžių!

Tauroza. (*kepure nusimaudamas*) Sveikos gyvos, mergikės! ar laukėte mūsų?

Pranė. Kur nelauksime? Tik nesitikėjome taip anksti.

Bitinas. Ar norėjote, kad naktimis baldytus? Vei-zdėkite tik apie save! (*svečiams*) Prašome sesties... Šit ir aš po jaują sudulkėjau. (*Bajoriūnas ir Tauroza sveikinasi su mergikėmis*) Grūdus nešiau į klėti... (*dairydamasis*) Ar reikia eiti nusiprausti, ar ką... (*išeina*).

Pranė. (*svečiams*) Prašom sesties!

Tauroza. Kas begirdėti naujienu, mergelės? Be nebuvo kavalieriai?... Juozas, žinoma, jau prigulės...

Pranė. Na, ir Juozui dabar šorós!.. Motyna serga, šeimynos maža...

6. Bitinienė. (*jeidama*) Ko čia stovite, kaip per vokiškaji pamokslą? Ko neprašote sesties? (*svečiams*) Sėskites!... (*Tauroza sėda; Nastė, paėmusi siuvini, siuva. Pranė išeina pro duris, Bajoriūnas kabina kepure ant gembės, sėdas netoli Nastės ir žiūri į ją*) Taip ši

ryt išrodė ant lietaus, dėkui Dievui, išsigiedrijo. Vėjas išblaškė debesis.

Tauroza. Ar negirdėjai, mama, kaip ta mano uošvienė, ar geresnė? Mano pati buvo išigeidusi drauge važiuoti motynos prilankytį. Namai, vaikai vieni, —paliko ši kartą. Atvažiuos į vestuves...

Bitinienė. Gana Kūlienė prisigulusi jau guli. Tyko po galvos skarmalų suglemžti, rodosi, kad marti tyko jos...

Tauroza. Mama, ar dėlto?.. Juk motyna visuomet motyna. Ar tai vis tykoti? Antra puse vertus, kam turi svetimai palikti.

Bitinienė. Bene marti neparsineš savo?.. Neeis nė viena plika.

7. **Bitinas.** (*jeina nusiprauses*) Ar matai, kaip ta Kumpienė sublogo? Kunigo važiuoja... (*Visi sujunda, Nastė pakelia galvą nuo siuvinio ir atsidėjus klausos*).

Bitinienė. (*liūdnai*) Labai dažnai taip atsiinka, kad po kitas-kito išeina...

Tauroza. Je, je... Rodosi, tėvas stipresnis buvo, o pirma pasimirė. O kas čia apie motyną bekalbėti!..

Bajoriūnas. Ar tai po kunigo būtinai turi mirti? Juk dar gali ir pagyti?

Tauroza. (*atsikėlęs bučiuoja motynai į ranką, pas kui tėvui*) Nu, tėtulėliai, paskui reiks sugaišti prie kunigo, dabar baikime greičiau savo rokunda.

Bitinas. Mano žodis ištartas: kad tik pinigu yra, priimu.

Bitinienė. O su išimtine dar nesušnekejote. Gal žentas mums duonos neduoti.

Bajoriūnas. (*bučiuodamas Bitinienei į ranką*) Mama, argi mane taip už blogą laikai? Kaip pažisi ar čiau, turbūt, taip nemanyti.

Bitinienė. Gali būti geriausias, bet atsarga gėdos nedaro. Kartais tėvai iš vaikų rankos ubagais išeina.

Bajoriūnas. (*atsisukęs į Taurozą*) Rašykite, iš išimtinę... kokios tik norite, tokią atiduosis.

Tauroza. Mama, niekus šneki: daug rašymo, daug žygių. Kam to reikia? Kaip buvai pónia ant savo, taip ir būsi.

Bitinas. Žinoma, bobų pramonai.

Bitinienė. Je, pramonai!.. Jei tu puspūri Maušai išneši, ką žentas sakys?

Bitinas. Bent susigėsk mane už tokį girtuokli laikiusi. Kada aš puspūri nešiau?.. Kad pasigeriu iš by-kokio atsitikimo... Bene aš taip koki norą turiu prie tos degtinės?

Tauroza. (*juokdamasis*) Tétuléli, kaip nebeliks dukterų, nebepastatys niekas puskvortės...

Bitinas. Tegu ją velniai! Dar geriau! Bene jos kas čia tyko?.. Nebus, ir nereiks.

Bajoriūnas. Geru atsitikimu nė vienam nereikia piršto.

8. **Pranė.** (*ynešusi du toréliu, sako Nastei*) Jau Kumpienei kunigo išvažiaavo... (*paskui eina prie indaujos ir dėlioja ant stalo sviestą, sūri, peilius, pyragą*).

Nastė. (*pašoksta*) Tai reiks eiti palaukti.

Bitinas. E-e-e! Kol nuvažiuos, kol parvažiuos, išeis daugiau, kaip valanda...

Tauroza. Teisybė! Juk ir man reiks ten bėgti! Tétuléli, baikime rokunda!

Bitinienė. (*atsidūksėjus*) Kaip tai yr tame mar-game pasaulyje! Gerai ta giesmė sako: „Jūs vestuvėmis, mirtis keliu rūpinasi“.

Bitinas. Kad ateis mirtinoji, tai ir mirsime, o kad reikia vesti, tai ir vesime.

Bajoriūnas. Teisybė tévelis sako: kad visi vienu keliu eitu, tai svietas išsibaigtų.

Bitinienė. (*paima iš indaujos butelį degtinės ir sta-tydama ant stalo*) Ko čia sausomis liežuvį plakate? Burnos išdžiūvo! Eikite pavilgyti... (*Tauroza apsikabines Nastę, prisikišes šneka tylomis*).

Bitinas. (*Pranei*) Taurių nepadėjai! Alaus ileisk! Dar yra bose! (*Pranė išeina*).

Bitinienė. (*priėjusi prie Bajoriūno ima ji už ran-kos*) Prašom už stalo! (*Bajoriūnas kelias, bučiuoja mo-*

tynai į ranką, bet neeina. Vedamas atsisukės žiūri į Taurozą ir į Nastę).

Tauroza. (*šaukia*) Eik šen! Eik šen, jauniki! Nu-sižemink save panai! (*juokdamasis*) Nebūk toks atžū-lus stuobrys! Pasimalonėk! Apsikabink! Juk žinau, kad tinka!.. Bet kad tu nemoki parodyti!.. Vargai man su tavim! (*Bajoriūnas prišoka prie Nastės, iš an-tros pusės prisilenkės šneka. Nastė sėdi galvą nuleidusi*).

Tauroza. (*pašokės juokiasi*) Tétuléli! Juk mēs ne-buvome tokie rambūs, kai jauni buvome?!

Bitinas. Aš, kaip aš! Jau seniai būti daiktai!.. Užmiršau... Bet tu, kaip pradėjai čia prie Barbės lak-styti... kas per jaunikis buvai!.. Visos mergos seilę rijo.

Bitinienė. Nusmuks jau tuojaus ausiš, nusmuks! Pasęs jau judošius, pasęs.

Tauroza. (*bučiuodamas Bitinienei į ranką*) Ką pa-darysi, motute?! Svietas tuo pasėtas... Jau mano at-žalos auga. Turiu jau du stūnu! (*atsisukės į jaunuosius*) Ar beišsišnekėsita kada?—Tai kaip?.. Sakykita ir mums... Nastel! ar važiuojame rytoj ant poterių? (*Nas-tė vis galvą nuleidusi tyli*).

Bitinas. Kaipgis! kaipgis! Reikia rytoj važiuoti, ir paduoti užsakai tuojaus.

9. Pranė. (*jeina asočiu nešina, statydama ant stalo juokiasi*) O-o! Dékui Dievui!

Bitinienė. Ko čia ir betesti?... Tuojaus ir gana!..

Tauroza. Nastel! ar važiuojame? Nu, tark nors žodeli, tark!

Nastė. (*liūdnai*) Kad jau taip reikia, tai važiuosiu.

Tauroza. (*Bajoriūnui, džiaugdamasis*) Nu, sulaukei, ko norėjai. (*Bajoriūnas apsikabina Nastę, bučiuoja jai ranką ir siekia jai į skruostą pabučiuoti; ji nusilenkia*).

Tauroza. (*grįždamas prie Bitino*) Na, dékui Die-vui, vieną porą atlikau, bet kita nedėlią vargu nebus ir antra. Tas mano svainis Juozas niekur nesiliauja. (*atsisukės į Pranę*) Pranel! Ar jau turi stuomenį dėl manęs?

Pranė. Turiu, turiu! Nuo nosies ligi lūpos.

Bitinienė. (*jauniensiemis*) Naste! Kelkis, vesk svetį! Eikite už stalo! Kas čia yra? (*Nastė ir Bajoriūnas keliiasi ir eina už stalo. Tauroza, stovėdamas asloje prieš téva, šneka*).

Tauroza. Nu, tétuléli! Taip, vienu žodžiu! Mano jaunikis šešis šimtus paklos tamstai junktuvėms! (*trauk-damas iš kišenės pinigus*) Šit pas mane jau pinigai! Brolis vakar jam atidavė. Parsivarys penketą bandos, parsives porą arklių, šlajikes, brikelę, balną... Visa, ko reikia jaunikiui.

Bitinienė. Ką dalies parsivarys, viską dėl saveč turės... Mės iš savujų Pranei paskirsimė.

Bitinas. (*vezdamas Taurozą prie stalo*) Iš mano pu-sės nebus nė jokios kliūties... Kuomet norite, padirbame raštus, važiuojame pas notarių... Jūs man ant stalo pinigus, aš jums ant stalo raštus.

Bitinienė. (*imdama nuo stalo butelį ir taures*) Aš pinigų tévui nė į rankas... Pinigai Pranei... (*Taurozai*) Jeigu su Kumpiuku sutinkame, tai tie pinigai į jūsų su Kūliu rankas patapės.

Pranė. A jau, mama! Ką čia dar per kalbą iš-keli?...

Tauroza. Na, na, Prane! Nesigink! Ne!... Jeigu duos tik Dievas mamai pagerēti,—kartu vestuvės.

Bitinienė. Žinoma, būtų geriau kartu.

Bitinas. O jeigu Kumpienė mirtų, tai Nastė gal su vestuvėmis palaukti.

Bajoriūnas. Nebent neilgai...

Tauroza. (*juokiasi*) Mat, kaip tau jau karšta!

Bitinienė. (*vyrui*) Tévai! Sveikas! Pirmą dukterį leidžiava! (*išgérusi priplila*).

Bitinas. (*ima taurę*) Piršly! Saugokis! Už liežuvį —per liežuvį... Sveikas! (*Išgéręs priplila ir paduoda Taurozai*) Na, pirmą po pilną, antrą po visa!

Tauroza. (*įšlenkęs, kur paliko lašas, lieja aukštyn*) Nu! kad jaunieji taip sveiki láigytu! (*Pranė šnekasi tylomis su motyna*).

Bajoriūnas. (*išėmęs pinigine, išima du auksiniu pinigu, padeda prieš jaunąją, paskui keliiasi sakydamas*) Cia tamstai žiedui... (*Nori kelties ir eiti prie tévo*).

Tauroza. (*jam priešais su taure*) Išgerk pirma į savo jaunaja! Išgerk!

Bajoriūnas. (*atsistojės, i Nastę*) Sveika, Naste!

Nastė. Gerkite sveiki! (*Bajoriūnas, išgėrės ir pastatės taurę prieš Nastę, eina pirma prie tévo, bučiuoja jam ranką ir deda į delną pinigus, paskui bučiuoja Bitinienės ranką ir vėl deda pinigus*).

Tauroza. (*ragina tuo tarpu Nastę gerti*) Gerk, Nastel! Gerk! Pratinkis! Bobos be degtinės negali būti. Jau dabar į jų brostvą iširašai.

Bajoriūnas. (*duodamas pinigus Pranei*) Pasakyk man, Pranel, kiek daugiau béra namiškių,—aš norėčiau visus apdovanoti.

Pranė. Dékui, dékui! Tamsta sėskis! Aš visus sudžiū (išbėga pro duris).

Tauroza. (*prišokės sodina Bajoriūną šale Nastęs*) Sėskis, sėskis į savo vietą! Aš turiu kitą reikalą (pats eina pro duris).

Bitinienė. (*sėzdamos už stalo*) Dékui Dievui, užsimš dabar visiems burnos.... Su Dievo padėjimu aprūpijime vaikus!

Bitinas. Ar aš tau nesakiau, motyna?.. Nesirūpink! Išgrauž dabar visiems! Su žeme nepražūsime nė mės, nė mūsų vaikai...

Bajoriūnas. Kad, téveliai, laimisite, tai ir Dievas palaimis...

Bitinas. Kodėl nelaiminti, kad vaikai klauso?!

Bitinienė. (*žiūrėdama pro langą*) A, je! Kaži-kas važiuoja? Be ne kuniga jau parveža?

Bitinas. (*pasistiebės per stalą, žiūrėdamas pro langą*) Ar jau apspitrai?.. Žabarų vežimą veža... ji sako —kunigas! Nė klebonas toks drūtas nėra.

10. **Tauroza.** (*jeina buteliais nešinas, eidamas*) Dabar paragausime iš manosios.

Bitinienė. Kam čia reikėjo?

Pranė. (*jeina skepetu ir rūtų vainiku nešina ir viską dėdama ant stalo prieš Nastę*) Parišk savo jau-

niki! (Nastė akis skepetuku užsidėjusi pradeda verkti. Visi sumišo).

Bitinienė. Naste, Naste! Liaukis! Kas čia yra?.. Ar gražu?!

Tauroza. Mama, mama! Nesibark! Nedrišta!.. Kaip padarysi!

Bitinas. (ipykės) Naste-e-e!!!

Tauroza. (i tėvą, pripylys taurę) Sveikas, tėtulėli! Iš mūsiškės! Per lauką vežta bus skanesnė! (Bitinas geria)

(Tuo tarpu Pranė prisigulusi prie Nastės šnibžda ir pati pradeda verkti).

Bitinienė. Žlembkita abidvi, kaip karvės...

Bajoriūnas. (ima Nastės ranka ir bučiuodamas) Gal, mane kas išspeikė tamstai, Nastel? (Nastė sukrutusi griebia skepetą, išskleidusi meta jam ant kaklo ir rūtas pastumia prieš jį. Bajoriūnas, paėmės Nastei rankas—pirma vieną, paskui antrą bučiuoja. Paskui eina bučiuoti motynos rankų).

Bitinienė. Pone Dieve, palaimink!

Tauroza. (Nastei) Neverk pirma junktuvių! Paspėsi prisiverkti ir po junktuvių.

Bitinas. O kad žlembbs be reikalo, tuomet vyras nugara išmangurys! (Taurozai, užgerdamas) Sveikas!

11. (Ieina pro duris mergaitė, bernas ir piemenukas).

Pranė. (Bajoriūnui) Šit mūsų visa šeimyna!

(Bajoriūnas dalija jiems sidabrinius pinigus, jie dėkui jam sako).

Bitinienė. Naste! Pavaisink visus! (Nastė nė krust).

Pranė. Ko ten į Nastę žiūrėti?.. Jai šiandien devyni avinai po galvą mušas! (Ima stiklą ir alų) Aš pati duosiu alaus! Mama, duok užkandos!

Bitinienė. (Tepa sviestą ant pyrago ir duoda šeimynai, paskui į sėdinčiuosius už stalo) Kad jūs nieko nekandote! Naste! Tu nieko nežiūri! Ragink bent!

Piemenukas. (kazdamas pyragą, žiūri pro langą) Šit kunigas jau parvažiuoja!

Tauroza. Békime, kad suspētumėm! (*Visi išbėga, pasilieka Nastę*).

Bitinienė. (*eidama paskutinė*) Naste! Apvalyk truputį stalą! Sudėk į indaują! Paskui atbėgsi! (*išeina*).

Nastę. (*pasilikusi viena, susiimdamā galvą*) Dieve! Dieve! Ar ne verčiau, kad kiaura žemė mane prarytu?!

Trečiasis veiksmas.

Ta pati troba. Nastę, atsistojusi prie stalo, skalbius dėlioja ir kočėlais kočioja.

1. **Masiulis.** (*kasdieniniai drabužiai ieina brizglais nešinas*) Tegul bus pagarbintas!

Nastę. (*sukrutusi, net kočėlas iškrenta iš rankos*) A! Jézau!

Masiulis. (*dairydamasis po trobą*) Kur vyras?

Nastę. (*truput atsipeikėjusi*) Dar iš laidotuvių neparvažiavo nė Bajoriūnas, nė téveliai.

Masiulis. (*sézdamas*) Ar tai tamsta namie pasilikai?

Nastę. O klausk, kuomet aš važiuoju kartu?

Masiulis. Vis dėlto kaip mirus sesers uošviene... genčių gentis...

Nastę. (*liūdnai*) Suiro visos mano gentybės, kaip ir mano gyvenimas!.. (*nuleidžia galvą. Abu tyli ilgą valandą*).

Masiulis. (*atsikranksejės*) Hm... hm... Sakė, kad čia prie jūsų yra arkliai pagrėbti... Be nėra kartu ir mano?

Nastę. Aš nieko nežinau... Sakė, parvarę buri iš vasarojaus. Gal ir yra...

Masiulis. Nu, tai reikia eiti pažiūrėti... (*kelias*).

Nastę. (*nedrasiai*) Po tokio ilgo nesimatymo... (*atsidūksėjus*) ar tiek tiktais teviešési?

Masiulis. (*nustebės, sumišės*) O kas gi perkirto keliai mano ilgesnėms váišėms, kad ne pati?!

Nastė. Ir tu!.. ir tu!.. (*verkdama*) Ir tu taip-pat nebepermanai manęs, kaip ir visi... Niekam nerūpi, kiek aš iškentėjau! kiek aš per tuos metus ašarų išliejau?! Amžiai jau man išrodo! Pirma visi, kaip velniai, lojo, suokė mane tekėti. Paskui pasikando, kad aš jo nemyliu, negyvenu, kaip su vyru... Bet kaip aš galiu širdį prie jo priversti?! Ar tas kipšas manęs bent syki paklāusė?.. Tik éjo, pinigus mokéjo... Pirko mane, kaip karvę... Ne, ne mane, tik mano žemę... Aš jam nerūpéjau... Ko jis dabar nori iš manęs?.. Aš dabar tyčia taip darau. Jis nė valandos neturėjo iš manęs pačios... Kad jis troboje guli... tai aš klėtyje!.. Kada jis klėtyje, tai aš troboje... Pagaliaus, skyrium ir valgova... Man jo kiekvienas žinksnis yra biaurus... Ir žmonės ir Dievas mato, kad aš per ištisus metus nė sykio neprisiartinau prie jo.

Masiulis. O dėlto prisiekei jam ligi mirties!

Nastė. (*dar didžiau šaukdama*) Kas tas mano prisiekimas? Bene aš iš širdies prisiekiau?.. Nenorejau sutrukdyti Pranei jos laimės... O kad prisiekimo nebūčiau ištarškėjusi, šešių šimtų niekas nebūtų paklojės... Pagailusi jos ašarą, tuomet būčiau ir kalei prisiekusi... Bajoriūnas žemės troško... Teatsiimie už tuos pinigus nors pusę!.. O manęs dėl to vieno prisiekimo nė kunigas... nė žmonės... nė pats Dievas negali su juo rišti!

Masiulis. (*nudžiugęs*) Ak tu, Naste! Dabar tik permanau tavo nelaimę!

Nastė. Geras! Tu geras esi!.. (*kinknodama galvą*) Taip greitai užmiršai! Per tiek lako nė sykio prie manęs neprisiartinai!.. Aš visų apleista, paniekinta, apkalbėta! Neturiu nė i ką širdingo žodelio pratarti, nė kam pasiguosti...

Masiulis. Ar tari, kad ir man buvo lengva?

Nastė. Nužautė ir mano širdis, kad tu negalejai taip staiga atšalti... Trokšte troškau tokios valandos, kad galėčiau su tavimi viena nors kelis žodžius pasikalbėti... Numaniau, kad tu man padësi išsikasti iš-po užgriuvusio ant manęs nelaimės kalno!.. Tu vie-

nas tegali išblaškyti juodus debesis iš mano gyvenimo!...

Masiulis. (*Artindamasis prie jos*) Nastelyte tu mano! Dangų aš tau įmanyčiau prilenkti! (*paima Nastę už rankos*).

Nastė. Kaip mane tėvai bare! kaip tas apsiseilėlis pakyrėjo su savo: „širdel! širdel!..“ arba tos bobos, ar ne varnos ant mieto: „Bajoriūnienė! Bajoriūnienė!..“ Tada kiekvieną syki minėdama glaudžiaus prie tavęs... Nors iš manęs už tuos savo pinguus ir pusę žemės atimtų, nors man vusę turtų be liktų... tu vienas man viską atstotumei...

Masiulis. Aš darbo nebijau! Aš vienas viską nudirbčiau. Tu, Nastel (*apkabindamas ją*), už mano galvos į šaltą vandenį rankos nekištumei... Tik skirkis ir skirkis nuo to savo vyro!

Nastė. Aš tik su tavimi troškau pašnekėti... Šiandien pat pasakysiu, kad persiskirsime.

Masiulis. (*prisimalonėdamas*) Kodėl tu man nė per paukšteli pirma to nepasakei?

Nastė. (*glauzdamos prie jo*) I vargą ipuołus ir galva apsisuko... O tu toks rodeis atšalęs... Kartais tikėjaus kuomet-norint priprasantį prie vyro... bet pamačius tave nors ištolo... išgirdus vientik balsą... tuoju mano širdis kibo vėl prie tavęs...

Masiulis. (*karštai*) Gailu, gailu man to praleistojo laiko be tavęs!

2. Bajoriūnas. (*duris veria ir, pamažu žengdamas per slenkstį, žiūri į juodu, tarytum, savo akimis netikėdamas. Masiulis atšoksta nuo Nastės*) Na-a-aste!!!... Kas ligišiol tarp mūsų buvo, vienas Dievas težino... o dabar jau nebepaslepia ma nuodėmė!

Nastė. (*pašoksta staiga*) Kaip gi vienas Dievas težino?.. Kas gi mane aplojo prieš visą svieta, kad ne tu?.. Prieš visus lojai! Prieš visus skundeisi ant manęs!! Vis mane kaltinai... ir prieš savo brolius ir prieš kunigus... Vis man reikėjo kentėti! Vis man reikėjo pakelti!..

Bajoriūnas. Nu, ką gi aš padarysiu, kad tu pati kalta?.. Tu pati kalta!.. Sit ir dabar pasirodei...

Masiulis. Kokia čia jos kaltybė?! Nebent ta, kad priversta tekėjo!

Bajoriūnas. (*grumendamas Masiuliui*) Aš tau sakau: nekišk piršto į durų tarpa!..

Nastė. (*vyrui šaukdama*) Kad tu nesulauktumei, kad aš tau leisčiau užsisėsti ant mano galvos ir ant mano naudos!.. Savo dalį susibraukęs gali po velniais drožti!..

3. **Bitinienė.** Ko čia taip šaukiate?! Kas čia pasidare?

Bajoriūnas. Mama, negirdėjai, ką Nastė man uždrožė?!

Bitinienė. Ar aš nesakau?.. Nespėjo parvažiuoti, koja ikelti, tuoj ir užsisės...

Masiulis. (*pasityciodamas*) O! tai lobingasis žentelis užgiedojo giesmę!..

Nastė. Jau tas kipšas man ir širdies pasaitus pagraužė!

4. **Bitinas.** (*ijėjės žiūri į visus nustebęs*) Nu, koks čia vėl maištas?!

Nastė. (*nenustodama šaukus*) Kaip kirminas arba šuo pasalkandis!.. Vis negerai! Vis netinka!.. (*tėvams*) Pasidžiaukite dabar! Prisklausykite ant kiekvieno žinksnio išmétinėjimų! Pririšote mane prie to velnio! Ikišote, kaip į pragara!... (*verkdama*) Užteko jau man jūsų beklausant... dabar mokėsiu pati... Šiandien pat nubégusi apkabisiu kunigams kojas... išklostysiu viską: kaip jūs mane vertėte, kaip jūs mane už pinigus pardavėte...

Bitinas. (*Bajoriūnui*) Aš tau seniai sakiau: neduok pačiai valios! Jau kad moteriške apsileisi, tai jau bus biesas!

Bitinienė. Žinoma, jums visada páčios kaltos...

Bajoriūnas. Ar aš čia svetimas atėjės prieš vėja atpūsiu?! Ko turi manęs bijoti, kad tėvai nieko nesako?..

Nastė. (*prišokusi prie vyro grumendama kumsčia*) Ar dar tu čia ant manęs užsisisēsi?! Dar tēvams skūsi?! Velnianešis!!

Bajoriūnas. (*nutvėrės Nastei už rankos, antrą iš-keldamas mušti*) Dieve, atleisk man ši kart!.. Bet kas perdaug, tai perdaug!.. Jau ši kart nedovanosi.

Nastė. (*tuo tarpu pagriebusi kočėlą, kaip skels jam per galvą*) Tė tau, šetone—„nedovanosi“! (*duriš prasiveria, ieina Bajoriūno broliai: ūkininkas ir studentas. Visi nustemba. Bajoriūnas susiima abiem rankom galvą.* Nastė susidrovėjusi meta kočėlą pas krosnį).

5. **Ūkininkas.** Tegul bus pagarbintas! (*abu su studentu nusiima kepures ir nusisiaučia apsiaustus*).

Masiulis. (*po trumpo tylejimo*) Sakė, čia mano arkliai esą pagrébt... Kaip judošiai, niekur nebestinga... kur biesas, mat, nunešel... I vasaroju...

Bajoriūnas. Dabar tu atsiminei jieškās arkliu... (*dairydamasis*) Aš tik tau įnagio nesugraibau...

Ūkininkas. Ar taip, brolau, mūsų laukei?.. su įnagiul... (*Masiulis nėšinasi pro duris*).

Bajoriūnas. (*sumišes*) Tai... tai matote... visaip atsitinka ..

Bitinas. Tfū!.. po biesais!.. ar liežuvis sustyres?

Bitinienė. (*susigribusi*) Prašome, sveteliai! Prašome sesties!

(*Visi sveikinasi, pasiduodami kitas-kitam rankas... Nastė tuo įšeina; palūkėjus įšeina pirma motyna, pas-kui tēvas*).

Ūkininkas. (*žiūrėdamas Bajoriūnui į akis*) A, brolau! Koks čia tau gumbas ant kaktos?

Bajoriūnas. (*dar didžiau sumišes*) Tai... mat... viisaip atsitinka... (*atsisukdamas į studentą*) Mat, parvažiavęs neužmiršai ir manęs aplankyt...

Studentas. Nu, kaipgis?!.. Neteko būti vestuvėse! Su broliene būtinai reikia pasižinti...

Bajoriūnas. (*broliams*) Sėskita! Sėskita! (*sėda visi ir tyli*).

Ūkininkas. (*pirmas prašneka*) Tfu!.. Mano širdis— burtininkė... Rodosi, pašaliai gražūs, žemė gera, gyvenimas puikus... rodosi, nėra žodžiu i vienos... O žmonės, ką pradeda šnekėti, tai dažniausiai ir iššneka.

Studentas. (*žiūrėdamas į vieną, į antrąjį broli*) Aš laukiau visiškai kitaip pasveikinamas... kaip pirmą kartą... o jūs visi, kaip varno nukapoti...

Ūkininkas. Toks darbininkas, toks ūktvėrys!. O tiek dar pinigų įnešęs... naudos!!... Juk tu vienas viską čia pirkte atpirkai!...

Studentas. (*traukydamas pečius*) Paprastai jums visada dantyse: pinigai, žemė, nauda!.. Jeigu visą pradžią vien ant tokį pamatų tepadirbote... bereikalo nustembate, matydami blogas pasekmes.

Bajoriūnas. Tai, juk žmonės paprastai iš adatos vežimą priskaldo.

Ūkininkas. Ko čia teisinties? Lygu nematyti?! Metuose syki vos apsilankėme... Juk ne svetimi, tikri tikritelaičiai broliai!.. Kad čia būtų sutikimas, ar tai taip reiktų priimti?.. Dabar nespėjome koją į vidų ikelti, o ji mums uodegą parodė!...

Bajoriūnas. (*sumišęs dairydamasis po trobą*) Tai, matote, visaip atsitinka... (*vėl visi nutilsta, Bajoriūnas išeina*).

6. **Ūkininkas.** Vis dar netikėjau žmonių kalbomis... Vis niekinau bobų plepalą... bet dabar rodosi, kad tas plepalas panašus į teisybę... Su tiek pinigų visur būtų gavęs tokią vietą...

Studentas. Jūsų nėkuomet neperkalbési! Kaip jau bėda, tuomet išmanote. Per savo tamsumą, neapšvetimą puolat į bėdas, kaip musėlės į išrūgas... Nesi-stelgėte pirma gerai pažinti žmogų... Visą laimę matote tik turtuose... Kad imtumėtės daugiau knygas skaityti, nebūtumėt tokie akli...

Ūkininkas. Bepigu tau nešnekėti, kad tu jau prisirinkai poniškumo ir nebenumanai, kiek prakaito išlaisto žmogus, kol užsidirba duonos kąsnelį... Mės ne dykaduoniai... Neturime laiko prisigulę per dienas

tik i dantis žiūrėti... Juk jis nė pirmas, nė paskutinis... Kiekvienas taip eina.

Studentas. (*ipykės*) Ne vienas taip eina, bet ne vienas taip ir žūva.

Ūkininkas. Kas čia snekėti? O tarp jūsų lengvadarbių ar taip jau visi mylisi?

Studentas. Na, tai kog gi dejuoji... jeigu visur taip pat?!

Ūkininkas. (*nekantriai*) Kaip čia nedeuosi, kad čia nė šis, nė tas?!. Pats matai: atvažiavome taip seniai nebuvę,—šit, paliko vienus ir gana!.. Šit ir tas, kur arklių klausė, kuriam Vincas įnagio jieškojo... tai tas pirmasis... Nastės preikšas... Kaip jis čia tarp jų įmišo, aš nesuprantu....

7. Bajoriūnas. (*jejės*) Atkinkiau ir judviem arkli. Turbūt, greitai nevažiuosita. Ir mės dabar tik parvažiavom iš laidotuvių. Mano svainės uošvienė mirė... Daug buvo lydovų, ar dešimtis vežimų...

Bitinienė. (*jeidama pro kitas duris, pasibraukusi staldenktę*) Mūsų svečiai taip sausomis... Vis dėlto per lauką atvažiavę... Ir mės sugaiše, ką-tik iškelio... (*dengia stalą*).

Studentas. Anoks čia kelias per lauką! Kiti i kokius nepasviečius nusibaldo!

Ūkininkas. Šiandien nėkas sau važiuoti... Neseniai po lietaus, nėra nė dulkių...

Bajoriūnas. Dėkui Dievui, pūdymus truputį atlijo.

Bitinienė. Ir bulbelės greičiau užaugs...

Ūkininkas. Prie smiltynų pervis geriau auga vokietinės... Dabar išėjo naujos, vėlybukės. Sako, labai užderančios, tik vėlai teprleinančios.

Bitinienė. (*vis ruošdamosi*) Be ne tos kudlinės, vienstiebės? Mėlynai žydi... Visi jau turi... tik mūsų gaspadorius dar neįsirengė...

Bitinas. (*jeidamas*) Tfū! Tas biesas Masiulis taip nuganė vasarojų. (*Bajoriūnui*) Kam tu jam dykai atidavei?

Bajoriūnas. Bene jis manės klausės išsivezdamas?

Ūkininkas. (*piktuoju*) Gal, senu papratimu?.. Kaip iš šalies girdėti... kiekvienas takelis jam čia pažistamas... kaip namiškiui...

Bitinienė. (*sukrutusi*) Žinomas užgaulės! Ką gi gentis darytų neapkalbinėjė?!

Studentas. Ko gi brolienė slapstosi nuo mūsų?.. Aš taip karšta širdimi važiavau, norėjau pažinti (*Bajoriūnas atsikelia ir išeina*).

Bitinienė. Ką ten moteriškuju žygius sugaudysi?!

Ūkininkas. (*slėpdamas dar savo įnirtimą*) Mano broliui, man rodosi, nieko negalite prikišti. Toks darbininkas! Aš jį, būdavo, namie arkliu vadindavau... Jam nėkoks darbas nėra persunkus... Per naktį arklius ganęs, būdavo, be pokaičio arklius pasikaitydamas, per dieną išars... Vakare ir vėl joja arklius... Niekados nesudejuos, kad jam ko trūksta,—miego ar sveikatos... Valgis buvęs, nebuvęs!.. Gavėnioje tokie sunkūs darbai!.. Miškus kirzdavome arba rastus veždavome... Niekados daugiau nevalgys, kaip tik syki per dieną... Šventai dienai atejus, nors kraujais lytų, nebus be bažnyčios... Tai dėl šiokios, tai dėl tokios brostvos negališ mišių apleisti. Kunigai patiš jį davatka vadino.

Bitinienė. Je, je! Gal, ir perdaug maldoms atsidaves. Šventą dieną ir švariau apsitaisyti gailisi laiko... Visi žmonės juokiasi—„nevaleika“! Rankos, kaip arimai, juodos, čiupra, kaip karklynas, drabužiai—nuo tvano metų. Jaunai pačiai neganda pasirodyti šaly tokio vyro... Aš nepermanau, ar tai iš didelio šykštumo...

Bitinas. Kad šykštus, tai šykštus! Per nagus gerai uždavus skatikas neiškris. Nékuomet neišdrįsta nusipirkti nors buteliuką dėl atsargos. Šit, šiandien, ar nepraverstu, kad būtu? Dabar tokie reti svečiai sausoms!

Ūkininkas. (*pašoksta*) Argi jau mano brolis vienas visu-kuo turi rūpinties?! Ir savo drabužiais ir kokia ten atsarga?.. Juk gi lauko darbai visi ant jo vieno sprando! Apie namus yra keletas lengvadarbių... Dar ir tėvai pakruta... Ir pati ką gi dirbs, vyro drabužius neapveizdėjus arba naujų nepasiuvus?!

8. Bajoriūnas. (*jeidamas*) Mama, turbūt, ką-norint karštimo duosite pietums?

Ūkininkas. (*pašoksta, broliui*) Ar tu ir tuo turi rū-pinties?! Toks tai mūsų priėmimas brolio namuose?! (*žiūrēdamas jam į akis*) Oi tu, broleli, broleli mano! Kad tu išmukai į rasala! Ir dar slepiesi, prieš mūs teisini!.. Dabar patiš pasirodė!..

Bitinas. Ko gi čia norite?! Ko gi kabinėjatės?! Ko čia jam trūksta?.. Neparnešė degtinės... tai iš šyk-štumo.

Bitinienė. Žinoma... Be to nenusiramis svečiai...

Studentas. (*pašoksta*) Nereikia mums nieko! Mēs ne ant kokių vaišių atvažiavome...

Ūkininkas. Argi negeros vaišės?.. Tėvai užkapojo... Brolienė nė akių nerodo... tarytum, kokie galvažu-džiai mēs čia atvažiavome!..

Bajoriūnas. (*traukdamas broli už rankovės*) Liaukis! Liaukis, brolau! Dievas manęs neapleis.

Ūkininkas. Ko aš čia turiu liauties?! Ko čia ty-lėti?.. Ar ne mūsų kruvino darbo pinigai čia sukišti?!. Nors tu tyliai, bet aš netylėsiu! Aš tave išleidžiau, aš išrengiau, aš pinigus ir dalį daviau,—aš neduosi vi-siems girtuokliaims tau sprandu jodyti.

Bitinas. Rupūžės!.. Ar aš jūsų gēriaus?

Bitinienė. (*vyrui*) O, tėvai, praverčia tau! Sakiau: atiduosi viska—išileisi gyvatę už ančio!

Ūkininkas. Ar prakutę mūsų nauda tokiais pauk-ščiais mus pravardžiuojate?.. kur ligišiol ant mūsų visos giminės niekas nė pirštu nepamojavos?... Bene mano brolis koks išgama?.. Neužmirškite, kad mūsų giminėje yra kunigų ir mokyto žmonių!.. Kad tas lepšis ir tylės, mēs, broliai, neleisime jo paneikti.

Bitinienė. Ką čia atitrūkė leidžiate gerklę?! Ko čia jam trūksta?

Ūkininkas. O kad jam viskas čia gerai, kame yra jo pati?! Ko slapstosi pakerčiaiš?!

Bajoriūnas. Cit, brolau! Gana!

Studentas. (*atsikeldamas*) Važiuokime! Važiuoki-me! Ko čia taip rieties?

Ūkininkas. (*trenkdamas kumsčia į stala*) Neišva-

žiuosiu! Šit, nevažiuosiu!.. kol ji man akyse nesistos!.. Aš viską jai pamausiu!.. Kad aš taip ilgai iš namų nevažiavau prie jūsų, atvažiavęs dar tylėjau, bet mano širdis virte virė... Visas pasaulis kaip į varpą muša, kaip ji tame paneikia! (*broliui*) Dora šeimininkė priveizdi geriau šunį, kaip ji tame... Kad tu neapsivėži jai kaili išpertis... tai, dėkui Dievui, aš suteksiu dar sveikatos!.. Aš jai nedovanosiu!!

9. Nastė. (*ipuldama*) Kuo tu čia mane gązdini? Ko tu man nedovanosi?!.. Ar aš jūsų prašau ko?!.. Atsiimkite po velnių savo naudą... savo pinigus!!! I pragara garmėkit su savo broliu!.. Nuo pirmos dienos tą patį aš jam giedu...

Ūkininkas. (*puldamas įniršęs prie jos ir grobdamas už rankos*) Aš tyčia ir atvažiavau išmokyti tame kitaip giedoti!

Nastė. (*norečama ištakti*) Šalin!

Bajoriūnas. (*ikibdamas broliui į rankas ir atitraukdamas nuo jo Nastę*) Brolau! čia mano pati!!!.. Neišdrįsk!!!

Studentas. (*susiimdamas galvą*) Horrendum! Kad nors vieną vasarą žmogus parvažiavęs galētumei kaip reikiant atsilsėti!! (*visiems*) Ar neišmoksite nors syki gyventi, kaip žmonės, be keršto, be vaidų? (*valandikę dar paklausęs išbėga*).

Bitinienė. O kas pradėjo?.. Kas pradėjo?!.. Ar iš mūsų pusės?..

Bitinas. (*rodydamas į studentą*) Šit, kur pasaulio matės žmogus... ir išmano!

Nastė. (*verkdama*) Kad išmano, tai dar geriau... (*rodydama į vyra*) Ka aš jam tūkstantimis kartų sakiau, pasakysiu ir jums, ne pranosiai... Negyvenau su juo ir negyvėsiu!.. Ir niekas manęs prie to neprivers!!!.. Atsiimkite savo naudą, už pinigus nors puse žemės atsidalykite!!.. Galime kartu eiti ar į sūdą, ar prie kunigu,—aš visur tą patį atkartosiu! Nekenčiau jo ir nekėsiu!

Bitinas. (*pašoksta*) Kad tame šimtas velnių! Nu-

pat mažumės krimtai mums širdi, argi ir ant senatvės nebeišeisi į protą?!

Bitinienė. (*verkdama*) Ak tu, Dieve! Ar tikėjaus, kad jis mums tokią nelaimę ives į namus?!

Ūkininkas. (*liūdnai broliui*) Vincel! kad jau taip išėjo, tesie taip... Gyvenimas jau tau suardytas... suardytas visai... Kad skirties, tai verčiau pirma, kaip paskui... Gyvuliai tie patiš tebéra, kuriuos davéme. Atsiimsi... Ir bériukas toliau pasenės... išeis iš kainos... Nebeatgausime tų pinigu, kiek už jį užmokėjome.

Bajoriūnas. Brolau! Bijok tu Pono Dievo!.. Kaip tu bliuzniji!.. Kad jau Dievas man tokią laimę skyré... kentėsiu... Juk prisiekiau prieš-pat altoriu... prisiekimą turiu laikyti ligi grabo lento...

Nastė. Išrišu aš tau tą prisiekimą! Visus prižadus atšaukiu!

Bitinas. (*puldamas prie dukters*) Ar pašélai?!

Bitinienė. (*puldama prie jos sykiu su vyru*) A, Jézus, Marija! Galva tau apsisuko!

Nastė. Nepašélau! né galva sprogo!.. Nors gyva į pragara šoksiu, by tik prakeiktu prisiekimu nusikratyti!

Bajoriūnas. (*susiimdamas galvą*) Dieve! Dieve! Apšviesk ją dvasia šventaja!

Ketvirtasis veiksmas.

Toj pati Bajoriūnų troba. Pas krosni sėdi Marcijona, po trobą vaikščioja Pranė Kumpienė.

1. **Marcijona.** Ak tu, Dieve! Ir motinélei mirti dabar kokia širdis!... Vakar kunigėli parvežė... Turbūt, jis ir jai tą pati pasakojo... Taip pasipiktinę ir klebonas ir kamendorius... Nors visaip pasaulyje atsitinka, bet kaip su Naste—tai jau tikras papiktinimas... Tieki metū, kaip nutekėjusi... neturi gėdos vis kunigams listi į akis... vis zizti ir prašyti to perskyrimo... Gal, nežinai—juk ir vėl neseniai buvo atlēkusi... Mės nematėme, bet vargamistra, zakrastijonas,

kunigo klapčius kaip ēmė pasakoti, kaip ēmė juokties!—nežinojome nė kur ausis kišti... Jau, turbūt, klebonui gerai pakyrėjo, kad išvarydamas tiek tepasakės: „Dar čia landysi prie manęs, tu, paleistuve! Ne-syki girdejai, kad ką Dievas surišo,—žmonės nebe-išriš!...“ Tai jau nieko nepešusi išsinėšino...

Pranė. Nelaimingesnės, turbūt, nebéra pasaulyje!..

Marcijona. Pasileidimas, Kumpienéle! Pasileidimas... Kad ir tavo sesuo, bet stačiai pasakysiu—pa-leistuvė!.. Juk išmanė, kas griekas... Dieve susimylék! Kaip taip nesusivaldyti?!

Pranė. Šit, ir man širdį skausta... ir tam jos vy-rui nėra ko užmesti. Kaip iš šalies žiūri: ne tinginys, ne girtuoklis.

Marcijona. Užtat ir kunigas taip sako, kad vi-soje parapijoje doresnio žmogaus nebéra... Ar jo vie-toje kitas tą vaiką augintų?!

Pranė. O, o! Ir manasis geras vyras dėl manęs! O kad aš taip padaryčiau, tai ir mane pačią ir vaiką išmestų po biesu...

Marcijona. Nors ir Bajoriūnas vien dėl Dievo tą daro... Kunigai šnekėjo: kaip atvežę tą vaiką krikštyti, atbėgęs prašyti, kad ant jo metrikos nerašytu... Sakės galis ir pats prieš Dievą prisiekti ir liudininkus pristatyti, kad... ne jo tas vaikas... Šnekėjo ir mums pusbernis, kaip jie visuomet su gaspadorium po pašalius raitosi: tai ant šieno, tai jaujoje... Neduok, Dieve... Bet ką ir kunigai padarys?!. Buvo tuomet ar treti metai, kaip jau po šliūbo... Užrašė tą vaiką ant jo...

Pranė. Et, žmonių liežuviai!.. Jis pats dėlto ne-siskundžia ant pačios: per ligą ar jis jos neveizdėjo?.. Du sykiu ir daktara buvo parvežęs...

Marcijona. Ne poterius kalbėjo jis ir tuomet... Lygu aš nežinau?... Tada visos bobos iš jo juokėsi... Kieno jauteliai, o kam veršelis... Jis vis dėlto, ant Dievo atsidavęs, sakė: „Dievui garbė!.. kad ir gyvu-lys kentėtų, reikėtų gelbèti, o čia vis-tik žmogus“...

2. **Nastė.** (*iejusi*) A, Marcijonéle! Gerai, kad tu atėjai! (*sveikinasi*) Bent prie ligonio pasėdėsi...

Marcijona. O kaip mamelei: ar geryn, ar blogyn eina? Mišių išklausiau, stacijas apvaikščiojau ant jos intencijos, kad Dievas iškeltų dar ant svieto pasipa-kūtavoti.

Nastė. Dievas gerasis žino, ar bebus kas iš jos?!. Rankos, kojos jau atšalo...

Marcijona. Dėkui Dievui, nemažą amželį jau pragyveno... vaikus užaugino... ir vaikų-vaičių sulaukė... Juk neperbus su saule! O ar bepažista žmogų?

Nastė. Pažista gerai... Visa nuomonę tebeturi. (*rodydama ranka į duris*) Gali eiti pašnekėti!..

Marcijona. (*išeidama*) Reikia skubėti pasikalbėti... Gal, mirdama špitolininkams ką paskirs (*išeina*).
—

3. **Pranė.** (*sujudinta*) Ak tu, mano seserėle!.. Kaip man skaudu ant tavęs tokias kalbas girdint!.. Mat, ir vėl buvai prie kunigų!.. Ką tu nuo jų gausi? Bus, bus kalbos benustojančios... ir vėl pati sukeli...

Nastė. (*sėda ir verkia*) Vieną motiną teturiu!.. Vieną seserį teturiu! Nė katra, nė katra mano širdies nenumano!.. Ar jums rodosi, kad man nesunku savo nelaimė taip visiems į akis kišti?!. Tarytum, į žemę išikasčiau pasislėpti su savo vargu!..

Pranė. Sakaisi norinti pasislėpti, o pati pirmoji išsireiški... Kas tave dabar varė vėl prie tų kunigų?!

Nastė. Ką gi aš darysiu?!. Kokiuo būdu aš galiu tuo vyru atsikratyti?!. Niekas nesupras to jausmo pats nepatyres... kaip tai yra sunku būti surištai su žmogumi, nuo kurio bėgtumei pasislėpti, rodosi, nors už šimto mylių... Kailis kratosi pagalvojus!.. Ir už ką žmonės plaka mane liežuviais?!. Už ką persekioja kunigai?!. Keikdami atstumia nuo savęs be kokios paguodos... Ar už tat, kad aš aiškiai viską pasisakau?!. Nė žodžiu, nė širdimi nemoku meluoti!..

Pranė. Kaip gi nemeluoji?.. O pries prisiekdamas prie šliūbo?..

Nastė. (*didžiau verkdama*) Prane, Prane!.. Kaip peiliu tu man širdį pervérei!.. Kad tu žinotumei... kad tu žinotumei... per ką aš kenčiu... tu nedrištumei man tokių žodžių išmétinéti... Ar už tuos kelis prisiekimo žodžius žmonės turi mane taip beširdiškai per visą amžių skandinti?.. neleisti man prisiglausti prie to, kurs mano širdį užjaučia!.. Pagaliaus, ir jি atsiminus... ar aš galiu bent valandikę ramumo turéti?.. Juk ir jis kenčia, ir jo gyvenimas suardytas per mane!

Pranė. Aš niekaip nesuprantu, kad tu, turēdama vyra, gali taip svetimam įtikéti... Gyventumei sau ramiai, kaip visos... Vyras tave taip myli... Ko tau dar po pašalius blaškyties ir žmonės juokinti?!

Nastė. Pranele, kad tu matytumei jo prisirišimą prie manęs, taip nešnekétumei... Kiek jis kenčia nuo saviškių dėl manęs... ir dėl to vaiko!.. Ō dėlto niekas jo neperkalba... tiek metų!.. vis dar laukia.. Kur užpuoleš, kojas, rankas bučiuoja ir persiskyrimu jau jis pats dabar rūpisis... Pakyrejo jau čia prašinéti... Ketinova abudu lekti į Kauną... bet ant nelaimės mama sublogo... Bet jis nesutižęs, apsisuks ir vienas! Duos Dievas, greitai užkimšiva dantis: žmonėms ir kunigams bus „išgrauž!“...

Pranė. Man rodosi, kad tu jam taip neitikék... Kada jis pasèdi namie?.. Vientik po sodžius laksto...

Nastė. (*sujudinta*) Pranele, tiek jau iškentéjau, tiek pakeliau!.. Bevelyčiau sau galą pasidaryti, ne kaip tos vilties nustoti, kad nors mažą valandėlę būsiu laiminga pasaulyje!

4. Kūlienė. (*jeidama*) Mat, ir sèdës, kaip ropyne! Ko neveizdi vaiko? Išleidai į valias!.. laksto po kie-mus, stogais laipioja!.. Mano perinčios vištос kiau-šinius išdaužé!.. ī daržus lando, kručauja... ropes, morkus rausto!.. Jonušis sugavęs darže,—žinoma, kampininkas, tą vieną daržą teturi, gaila jam ir mor-kelio,—kaip sviedé per tvora!.. dar diržu pritvojës!.. ir guli dabar negyvas...

(*Kūlienei bešnekaut ieina Marcijona ir klausos, pildama vandenį iš asočio*).

Nastė. (pašoksta) A, Jėzus, Marija! dar to betrūko! (*susiima galvą ir išbėga laukan*).

Marcijona. Toks vaikas nė aniolo sargo, turbūt, neturi!..

Kūlienė. (Pranei) Kaip tik benkartas, ir benkartas—visur pasirodo!..

Pranė. Nu, kuo tas vaikas kaltas?.. Kam gi taip skaudžiai pravardžiuoji?

Kūlienė. Kaip nebus kaltas?! Ar iš benkarto kuo met yra geras žmogus?.. Ir iš akių matyti: ieis kur į trobą,—čia lindės ten lindės,—visur lando, visur smaigstosi! Ar gatvėje pasisuks, žiūrėk—vaikai ji bemuša, becypinė. Kaip nemuš?.. Šit ir vakar: vyrai éjo žvejoti, ir jis pamatęs lékė paskui; nors varė atgal namó, bet jis neklausė. Nulékė, lakstė paupliais ir iškrito nuo liepto... Kad ne vyrai, būtų nuskendės... Ištraukė, apraižė, nuvarė namó. Bet ne! sėdėjo patvoryje, kol tik išdžiūvo... Juk yra daug vaikų sodžiuje, bet tokio atkaklumo—nė vieno... Kaip tik benkartas, ir benkartas... (*žiūrēdama pro langą*) Šit ir parsinešė į klėti... kažin, ar beatgaivis?!

Pranė. (pašoksta) Argi galejo jau taip primušti?! Kame širdis būtų tokis mažas kūdikis taip tvoti?!

Kūlienė. Na, kūdikis! Penkerių metų brinkis! Kodėl jis išmano kručauti?.. (*Pranė eidama susitinka Nastę tarpduryje. Nastę ieina. Pranė grišta*).

5. **Nastė.** (*ipuola į trobą, galvą susiémusi*) Dar vienas peilis man į širdi! Toki mažutėli kūdiki taip primušti!.. Velniška širdis reikia turėti!.. Vaikas nebegyvės!.. Jo nebér... Kas manęs pasigailės!.. (*pulda ma seserai ant kaklo*) Pranele! Pranele! Nežinau, kas bedaryti!.. Ausis ūžia, akis temsta... Vaikas sukruvintas!..

Marcijona. Žiburiu Dievas dūrė į aki! Žiburiu!.. (*pakinknojusi galvą išeina*).

Bajoriūnas. (*jeidamas*) Sako, Jonušis Vinceli primušės...

Pranė. (*vezdama pro duris Nastę*) Eikime, eikime žiūreti! Be neatgaivisime?..

Kūlienė. (*Bajoriūnui*) Sugavo darže prie morkų, sviedė per tvorą, dar diržu pribloškė... Ar daug tokiam reikia?!. Sakiau, kaip mano kiaušius iškūlė: „Vinceli, liaukis! Vinceli, liaukis!... Pati tavo kalta: perdaug leidote į valias...“

Bajoriūnas. Ar leidžia į valias, ar ne, vis dėlto negyvai primušti vaiką neturi tiesos!.. Cia ir su sūdu galėtų išivelėti...

Kūlienė. Ak tu, žmogeli! Bene tavo tikras vaikas, kad tu taip užstoji!.. Ką ant tavęs žmonės pasakytu, kad tu į bylą ijkiltumei už tą benkartą?.. Tai tik gera tavo širdis, kad tu ji augini...

Bajoriūnas. Jei ne bylinėties, tai nors daktaras reikia parvežti!.. Juk taip vaiko numarinti negalima...

Kūlienė. Šit, šneki! Motyna serga—neveži daktaro... Mat, veši tam benkartui!.. Ar ne gana, kad pats nemuši jo?..

Bajoriūnas. Motynai bereikalo bus kaštas dėl daktaro... Ar šiap, ar taip, jau amžiaus galas priėjo, o vaikas sveikas buvo, gali piemenukas užaugti...

Kūlienė. Pats tik žiūrėk, kad tau nepadarytu amžiaus galo!.. kad nepakištų kokių nuodų... juk tu čia nė šuns vietoje nési... o jis, mat, jos vaiką nori gelbēti!..

Bajoriūnas. Be Dievo valios nenukris man nė plaukas nuo galvos.

6. Jonnšienė. (*ipuolusi apdususi*) Kokie čia liežuviai? Kas čia per kalbos? Ant nekalto užpuldinėti? Eikite, veizdékite: mano vyras pievose šieną piauna. (*Kūlienei*) Kad tavo vyras botagu raižė, iš vežimo išmetė, tai tu nematei!.. O šiandien, kad pats vaikas nuo tvoros belipdamas nukrito, tai tu, kaip kalė, atlėkei loti!.. Liežuvininke, tu! Kad jūs turtingi, tai jūs viską galite, o ant mūsų ir menkiausią krislą pamatote!.. Pagaliaus, neteisingai... Ar tu pavadini tą

vaiką kuomet kitaip, kaip benkartu? O iš manės kas girdėjo?..

Kūliénė. Nors kale losi, mums nieko neišrodysi, o tave paduos!.. paduos į sūdą už vaiko primušimą... Tegu jis tik numiršta!.. tai tu ir pasmirsi kalejime!

7. **Bitinas.** (*iéjës*) Ar giltinė sunešė čia tas bobas rieties?

Kūliénė. Dar, mat, ji man išmétinės pravar-džiavimą!.. Visas sodžius žino, kokia tu esi! Ir mirus dar, turbūt, tavo liežuvis kirbės!.. Nė devynios kalės tavęs neaplos!...

Jonušienė. O kas pirmasis pradėjo loti, kad tai Masiulio vaikas!.. Kas lojo ant Bitinų, kad jie šiokie, tokie... mergas į valias laido? Kas Nastė užkorė Bajoriūnui... kad ne judvi su Tauroziene?!.. Kaip Bajoriūno pinigai, tai jums tiko; o dabar kas laido liežuvį... kad jis lepšis, kad jis ištīžęs, kad nemoka pačios suvaldyti, svetimą vaiką augina?!

Bitinas. (*piktai Bajoriūnui*) Ar tu rankų neturi... toms kalėms laukan išlaidyti?!.. Apsileisk boboms, tai jau prisiklausysi!..

Jonušienė. (*traukdamos prie durų*) Mēs ir pačios... mēs ir pačios galime išeiti!.. (*išeina*).

Kūliénė. (*tuoj paskui išeidama*) Ar mēs pačios kojų neturime?

Bitinas. (*Bajoriūnui*) Pašėlęs tavo apsileidimas!.. Kasdien trukšmas, o čia ligonis už sienos gulii!

Bajoriūnas. Kad man ir laiko nėra! Arklius par-vedžiau... Šit ir sugaišau... Dar nepagirdžiau (*eida-mas susitinka Pranę*).

8. **Pranė.** Nė ten baisiai primuštas, nė nieko, kaip ta Nastė šaukė... Nuéjome: nosis truputį kru-vina, vaikas juokiasi, šneka...

Bajoriūnas. Na, tai dėkui Dievui!.. (*išeina*).

Bitinas. Kaip čia? Kas? Ką primušė? Kokį vaiką?

Pranė. Et, tévai! Juk žinai, dėl Vincuko buvo susirieję,—paprastas daiktas!

Bitinas. Visos jūs tokios!.. Tarškės, tarškės ir nutarškės visai i kitą pusę!.. Kad tas Bajoriūnas nebūtų toks stuobrys, šiek-tiek apsisuktu... o dabar apsileido boboms!.. Ką aš padarysiu?!

9. **Nastė.** (*iéjusi, linksmai*) Kad tu žinotumei: tas mano mažulėlis guli akeles užmerkės, rodosi, taip sunkiai dūsuoja... Aš verkdama šluostau jam nosele... Tik blust!.. atsibudo kaip iš miego—akelės jam atšvito... kad puolė prie manęs: „Mama, mama!“ Juokiasi, bučiuoja mane apsikabinęs. Rodosi, kad niekas jam neatsitiko. Burnelėje dar morkiuko trupiniai, kaip kramtė... Nuprausiau, sveikas, rodosi, kaip buvęs!..

Bitinas. Neprišeri vaiko! Rodosi, galų trūkusi!.. Vaikas žalésius kramto, lygu duonos neturėtų (*išeina*).

Pranė. (*juokdamos*) Juk ir aš mačiau, kad vaikas sveikas?.. Ir buvo ko taip dideliai vaitoti?! Lygu tu nepapratusi prie visų tu kumsčiojimų to tavo vaiko!.. Kasdien visokie atsitikimai matyti. Nors kaži-kieno vaikas ką padarytų, vis tavamjam nepakelti... Neišleisk nuo saves!

Nastė. Nu, ką gi padarysi?! Nebent pririšti reikėtų... Jis toksai gyvas, kaip gyvasis sidabras, o toks linksmas! Tikrai tévo būdas! Né valandos nenurims ant vienos.

Pranė. (*pasipiktinusi*) Ar žinai, biauru ir klausyties, kaip tu šneki!.. Pati pirštu rodai į Masiuli... Pati prisiduodi prie savo grieko!.. Kaip gi kiti nešnekės?!

Nastė. Ko aš turiu bijoties, kad aš néjokios savo kalčios nejaučiu! Aš ne kokia paleistuvė! Bajoriūnas—mano vyras tik ant rašto, labiau prie kunigų... o tikru, nuo širdies mano vyru yra Masiulis... Aš tuo nesislepiu, nurodau ir pasakau prieš kiekvienu ir prieš kunigus... Rodosi, reikėtų man tiesa pripažinti, bent mudu ir su Masiuli samprotaujava... Bajoriūnas turėjo papilti kunigus, kad man neduotų persiskyrimo... Pinigų jis man neduoda į rankas...

Pranė. Nastele! Turbūt, tu sapnuoji! Ar girdėjai kame, kad susidėjusius, po junktuvių, kas beper-skirtų?

Nastė. Pamatysi, Pranele, ir tu pati pasidžiaugsi! Širdis mano nujaučia, kad čia greitai jau bus galas!.. Šit dabar nuo Jonušienės patyriaus, kad mano Masiulis jau antra nedėlia, kaip ne namie... Jis toks geras! nori netikėtai mane nudžiuginti!.. Parneš, parneš geras naujienas! Dabar, rodosi, visi nemalonumai, liežuviai, visi skausmai, kaip slinkte nuslinko! Jaučiu, kad bus galas mano nelaimei.

Pranė. (*žiūrēdama pro langą*) Šit, žiūrėk, sakei— nėra namie, o Masiulis vaikščioja po kiemą, tik ne-pamačiau, kas kitas vyriškis... Rodosi, ējo į vidų...

10. **Tauroza.** (*ieidamas*) Tegul bus pagarbintas!

Pranė ir Nastė. Ant amžių amžinujų!

Tauroza. (*su kepure rankoje, dairydamasis, Nastei*) Ar tamstos vyro čia nėra?

Nastė. (*sumišusi, pašokdama*) Yra, čia kaži-kur, tuoju pašauksiu!

Pranė. (*prilaikydama Nastę*) Palauk, palauk! Juk matai, čia mano svainis! (*paduoda Taurozai ranką*) Ką beveiki? Kokį turi reikalą prie Bajoriūno?

Tauroza. (*šypsodamasis*) Mums žinoties! Mės patiš jį surasime, by tik yra namie! Paskui patirsite! (*išeina, Pranė ir Nastė šoka prie lango*).

11. **Pranė.** Ko tas Masiulis čia kartu valkiojas?!

Nastė. (*puldama Pranei ant kaklo*) Jaučiu, jaučiu, Pranele! Turėjo ką-nors gera jis padaryti! Ne bereikalo Bajoriūno jieško! Širdis pati man džiaugiasi!.. Užčiaups visų dantis! Nuleis visi nosi! Nė mano tuo mažulėliu niekas nebepasikąs!.. Išauš laimė ir mano gyvenime!.. Kad tu žinotumei, kaip jis mane myli!..

Pranė. (*stumdamas Nastę nuo savęs*) Liaukis, liaukis! Jau grišta... Nusiramink!

12. **Bajoriūnas.** (*turēdamas rankoje kirvi, ieidamas pirmas, paskui einantiems*) Eime! Eime ir ī vidū! (*paskui jo ieina Tauroza ir Masiulis*).

Pranė. Prašome toliau, prašome sesties!

Bajoriūnas. (*Taurozai*) Sėskimės ir ant suolo! (*abudu seda. Masiulis pasilieka prie durų, kepure rankoje gniaužo; Nastė sumišusi, rankomis nusitvėrusi stalo kraštą, neramiai kruta; Pranė sėda pas krosni*).

Tauroza. Ko čia ilgai gaišti?.. Pasakysiu trumppai. (*pasikrapšto galvą*) Vindeikių Mikšas žadėjo pats ateiti pašnekėti... Nepažistami žmonės...—bijo, kad jam neįtikės... Toks sargaliotas... nė raitas gali jodyti!.. Važiuotam didele iškila... Pėsciam... persunku taip toli... Prašo manęs... meldžia... Kaip gentis, turiu čia... Aš vėl nelabai norėčiau... Sakau: kad taip... tai taip... eisiva abudu... (*kranksi*) hm... hm... Mikšas žmogus turtingas... ir ta duktė jo... vienturtė... Galėtų labai turtingą ūžkuri gauti... Žinoma... kaip jauniems... dažnai nelaime atsitinka... Bet nieko jiems netruks, kad ir nieko ūžkurys nejneš... o vis negarbė!.. Neleidus už to... dar didesnė negarbė... duktė palikti su vaiku!.. Turi leisti už to paties... nors neturi nieko, arba maža ką...

Pranė. (*nekantriai*) Tai, svaini, ką taip ilgai šneki? Ko tas Mikšas nori nuo Bajoriūno? Ar jie skolininkai?

Bajoriūnas. (*traukydamas pečius*) Męs, kaip gyvi, skolos nepažinome.

Tauroza. (*pertraukdamas*) Palauk, palauk! Aš viską pasakysiu... Vindeikių Mikšas—visiškai svetimas žmogus... Jis apie Bajoriūną ligišiol nė girdėte nebuvo girdėjęs... Ir toliau būtų apie jį nežinojęs, kad ne tas reikalas su kunigais... Užsikirto neduoti (*rodydamas į Masiuli*) šiam šitai šliūbo (*Masiulis sukrunta*).

Pranė. (*pašoksta*) Juk Nastė žino, Nastė pati buvo prie kunigų...

Tauroza. O tas ir yra, kad kunigai reikalauja jų abiejų su vyru... Aiškiai (*rodydamas į Masiuli*) jam

pasakė: „Tol negausi šliūbo, kol Bajoriūnai abudu mano akyse nepasakys, jog tau dovanoja, tuomet tik tegausi šliūbą su Mikšaite.“

Pranė. Kas?.. Masiulis?.. Su kuo?.. Su Mikšaite?..

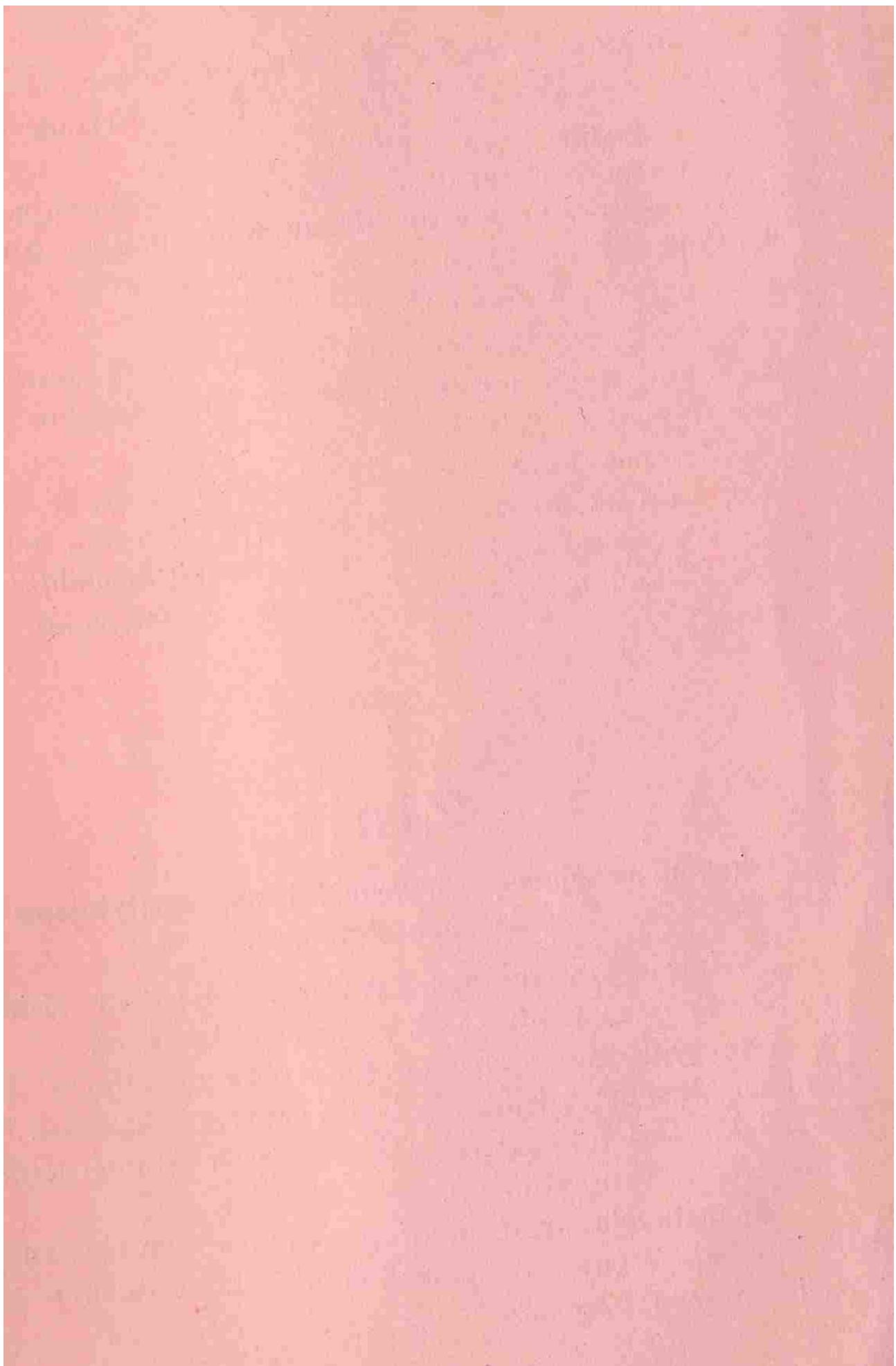
Tauroza. Nu, kaipgi? Juk ji ir su vaiku bus nuo jo...

Nastė. (suklupdama) A, Jėzus, Marija!.. Kas man beliko?!

(*Bajoriūnas su Prane šoka prie Nastės. Masiulis sprunka pro duris.*)

G A L A S.

Reikėtų pataisyti. Išspauzdinta 9 pusl. (10 eil. nuo galo) „raiks“, 13 pusl. (16 eil.) „Neužmirškite“ ir 15 pusl. „Sveikas“ (1 eil.) ir „Sveika“ (4 eil. nuo galo). Turėtų būti: a) reiks, b) Neužmirškite, c) Sveika ir d) Sveikas.

„Aušros“ draugija spauzdina tuo tarpu: 1) „Lietuvių pasakas“ (pasakų rinkinėli) ir 2) G. P. „Krislus“ (7 darbelius iš Lietuvos gyvenimo).

Norint parsisiųzdinti „Aušros“ išleidžiamųjų knygų, reikia rašyti šiuo adresu: **Vilnius, Kalvarijos g., 20., J. Jablonskiui**. Be to, „Aušros“ išleidimus pardavinės visi dide-snieji lietuvių knygynai.

Knygų pardavinėtojams ir platintojams, kurie kreip-sis nurodytuoju adresu, „Aušros“ išleidimai bus parduo-dami pigiaus.

Žmonės, kurie „Aušros“ išleidimų užsisako ne ma-ziaus, kaip už du rubliu, už knygų nusiuntimą nemoka.

Tos pačios draugijos išleista „**Naujoji Zelandija**“ (Nau-josios Zelandijos žmonių gyvenimas ir įtaisymai). Kaina 15 kap.

— * —

Žinia

knygų pirkėjams, pardavinėtojams, skaitytojams
ir spauzdintojams.

Vilniuje yra **Juozapo Zavadzko** knygynas (Didžioji g., № 27) ir spaustuvė (Pilies skersgatvis, № 8).

Knygyne gaunamos visokios lietuvių knygos (tarp kitų ir „Aušros“ išleidimai) ir visi lietuvių laikraščiai. Juoz. Zavadzkis turi tokį-pat savo knygyną ir Kaune (Nikálo-jaus prosp., Frumkino n.).

Spaustuvėje spauzdinamos visokios lietuvių knygos ir knygelės. Knygos spauzdinamos J. Zavadzko arba pačių autorų lėšomis.

— * —